

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	2
----------------------	----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1. Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ.....	4
2. ΟΡΙΣΜΟΣ Ε.Κ.Ε. ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ.....	9
3. Ε.Κ.Ε. ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ.....	19
4. ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ Ε.Κ.Ε.....	21
5. ΜΕΛΕΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ.....	26

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	35
2. ΛΟΓΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Ε.Κ.Ε.....	37
3. ΟΠΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ.....	39

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

1. ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ Ε.Κ.Ε.....	41
2. Η Ε.Κ.Ε. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η Ε.Κ.Ε. ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ/ΚΛΑΔΟ.....	46
-------------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΕΛ.ΤΑ.....	55
----------------------------	----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	59
--------------------------	-----------

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μετά τις έντονες γεωπολιτικές εξελίξεις των τελευταίων ετών, με κυρίαρχο στοιχείο την απελευθέρωση των αγορών, στις πιέσεις που ήδη αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις έρχονται να προστεθούν και άλλοι παράγοντες, οι οποίοι πρέπει να προσμετρούνται προκειμένου να παραμένουν βιώσιμες και ανταγωνιστικές.

Μερικοί από τους κυριότερους παράγοντες, είναι, η παγκοσμιοποίηση και άρα και η προσδοκία για δικαιότερη ανακατανομή του πλούτου, η ανάγκη για τη διασφάλιση της διαφάνειας στις επιχειρηματικές συναλλαγές και δραστηριότητες, ο προβληματισμός για το φυσικό περιβάλλον και η ανάγκη λήψης μέτρων για την προστασία του, η συνεχώς αυξανόμενη δύναμη που έχουν οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, και οι μεταβαλλόμενες ανάγκες και προσδοκίες της κοινωνίας.

Εδώ και μια δεκαετία περίπου, η ηθική ευθύνη των επιχειρήσεων έχει καταστεί ένας από τους βασικούς στρατηγικούς στόχους τους, και αυτό, διότι έχει γίνει πλέον κατανοητό σε πολλούς, ότι η παραγωγή αγαθών υπό τη μορφή προϊόντων ή υπηρεσιών δεν αρκεί στον καταναλωτή.

Οι ίδιοι οι πολίτες πιέζουν όλο και περισσότερο για την ενίσχυση της υπευθυνότητας των επιχειρήσεων σε σοβαρά κοινωνικά ζητήματα. Η δέσμευση μιας επιχείρησης απέναντι στη λεγόμενη εταιρική κοινωνική ευθύνη είναι κριτήριο για την αγορά ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας.

Η ταυτότητα και η κουλτούρα μιας επιχείρησης καθορίζουν και το εύρος της ευθύνης. Οι ηθικοί κώδικες, οι ανθρώπινες κοινωνικές πολιτικές, η ιδέα της επιχειρηματικής δεοντολογίας και οι περιβαλλοντικές διαδικασίες μειώνουν τους επιχειρηματικούς κινδύνους, ενδυναμώνουν την δημιουργικότητα και την αφοσίωση των εργαζομένων και βελτιώνουν την οικονομική απόδοση για το παρόν και το μέλλον.

Ωστόσο, η εταιρική κοινωνική ευθύνη δεν περιορίζεται μόνο στην συμπεριφορά της επιχείρησης πέρα από τις εγκαταστάσεις της, απέναντι στους πελάτες της, την κοινωνία και το περιβάλλον, αλλά και στη σχέση μεταξύ εργοδότη και εργαζόμενου. Το ενδιαφέρον της, εκτός των άλλων, πρέπει να επικεντρώνεται στις συνθήκες εργασίας των εργαζομένων της, στην υγεία και την ασφάλεια τους, καθώς και στις ίσες ευκαιρίες που πρέπει να υπάρχουν για την αξιοποίηση των εργαζομένων της.

Αποδεικνύοντας την κοινωνική τους ευθύνη και αναλαμβάνοντας δεσμεύσεις – όχι απαραίτητα νομικής φύσεως – οι εταιρείες προσπαθούν να θέσουν υψηλότερα πρότυπα για την κοινωνική ανάπτυξη, την περιβαλλοντική προστασία και το σεβασμό στα δικαιώματα των εργαζομένων. Με αυτό τον τρόπο οι εταιρείες οδηγούνται στην ανάπτυξη νέων εταιρικών σχέσεων και δεσμών μέσα στην ίδια την επιχείρηση. Οι σχέσεις αυτές αφορούν, θέματα κοινωνικού διαλόγου, απόκτησης δεξιοτήτων, ίσων ευκαιριών, πρόβλεψη τυχόν αλλαγών σε τοπικό αλλά και εθνικό επίπεδο, θέματα ενίσχυσης της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής, την προστασία της υγείας, την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Commission of the European Communities, 2001).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1. Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Οι πρώτες ενδείξεις της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης εμφανίστηκαν στη Βικτοριανή εποχή, κυρίως με τη μορφή της φιλανθρωπίας καθώς διάφορες οικογένειες όπως οι Cadburys, οι Rowntrees και οι Hersheys βοήθουσαν τους εργαζόμενους τους να αποκτήσουν ένα καλύτερο επίπεδο διαβίωσης και προσπαθούσαν να αναβαθμίσουν την τοπική κοινωνία (Hancock, 2004).

Με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου η οικονομία της αγοράς είχε επικρατήσει σε όλη την υφήλιο. Αυτό εκτός από τις νέες ευκαιρίες που αναδείχθηκαν, δημιούργησε και την άμεση ανάγκη για οριοθέτηση και κινητοποίηση από την πλευρά των επιχειρήσεων, σε σχέση με την κοινωνική σταθερότητα και την ευημερία των σύγχρονων δημοκρατικών κοινωνιών. Από τη δεκαετία του 1950, είχε αρχίσει να εμφανίζεται η έννοια της κοινωνικής ευθύνης. Την σημερινή της μορφή, βέβαια, άρχισε να την λαμβάνει από τη δεκαετία του 1970 και έπειτα, καθώς από τότε αρχίσαμε να συναντάμε μεγάλες επιχειρήσεις (Hancock, 2004).

Στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής η ιδέα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ), εμφανίστηκε για πρώτη φορά στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, και πιο συγκεκριμένα στο δεύτερο μισό (Carroll, 1999 & Karake, 1999). Εκείνη την εποχή είχαν γίνει αντικείμενα επιθέσεων εξαιτίας του μεγάλου μεγέθους τους, της ισχύος τους και των ανταγωνιστικών πρακτικών τους. Μέσω τραπεζικών ρυθμίσεων και προστατευτικής νομοθεσίας υπέρ του καταναλωτή, οι «εχθροί» προσπάθησαν να χαλιναγωγήσουν την δύναμη των επιχειρήσεων. Από εκείνη τη στιγμή άρχισαν κάποια στελέχη των επιχειρήσεων να προβάλλουν κάποιες ιδέες για την αξιοποίηση της δύναμης των επιχειρήσεων για κοινωνικούς σκοπούς και φιλανθρωπικούς, πέρα δηλαδή από την επίτευξη κερδών. Ο Mitchell το 1989, ανέφερε χαρακτηριστικά «... ανώτερα αμερικανικά στελέχη μετακινήθηκαν από την

άρνηση της δύναμης στην άρνηση του εγωισμού...». Σε γενικά πλαίσια, οι ηγέτες των επιχειρήσεων της τότε εποχής πίστεψαν πως η επιχείρηση είχε μια ευθύνη απέναντι στην κοινωνία, η οποία ξεπερνούσε ή έστω συμβάδιζε με την προσπάθεια για την επίτευξη κέρδους.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το 1993 παρουσιάστηκε η Λευκή Βίβλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την «Ανάπτυξη, Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση: οι προκλήσεις και η αντιμετώπιση τους για τη μετάβαση στον 21^ο αιώνα». Στη συνέχεια ακολούθησε και η έκκληση του Προέδρου Delors προς τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις με αποτέλεσμα την Ευρωπαϊκή Διακήρυξη του Κοινωνικού Αποκλεισμού το 1995. Η κοινωνική υπευθυνότητα των επιχειρήσεων αρχίζει σταδιακά να αποτελεί αντικείμενο ενδιαφέροντος για την ΕΕ. Το Μάρτιο του 2000, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας απηύθυνε ιδιαίτερη έκκληση στο αίσθημα κοινωνικής ευθύνης των εταιρειών, σε σχέση με τις βέλτιστες πρακτικές για τη δια βίου μάθηση, την οργάνωση της εργασίας, τις ίσες ευκαιρίες, την κοινωνική ένταξη και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η ΕΚΕ αποτελεί αντικείμενο ενδιαφέροντος για την ΕΕ, εφόσον μπορεί να συμβάλλει θετικά στο στρατηγικό στόχο που συμφωνήθηκε στη Λισσαβόνα «να γίνει η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης ανά την υφήλιο, ικανή για τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή» (Commission of the European Communities 2001).

Τον Ιούλιο του 2001 η ΕΕ υιοθετεί την Πράσινη Βίβλο, για την προώθηση ενός ευρωπαϊκού πλαισίου για την ΕΚΕ, η οποία είχε ως στόχο να δώσει εκκίνηση για μία ευρύτερη δημόσια συζήτηση σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους η ΕΕ μπορεί να προωθήσει την ΕΚΕ τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Το βιβλίο αυτό επικεντρώνεται ιδίως στις ευθύνες των εταιρειών στον κοινωνικό τομέα.

Τον Ιούλιο του 2002, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε την ανακοίνωση «ΕΚΕ: Μία συνεισφορά των επιχειρήσεων στη Βιώσιμη Ανάπτυξη» σε συνέχεια του δημόσιου διαλόγου που είχε ξεκινήσει με την Πράσινη βίβλο.

Πέρα από ορισμένους τομείς (κώδικες δεοντολογίας, πρότυπα διαχείρισης, υποβολή εκθέσεων και εγγυήσεις, επισήμανση και κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις) όπου τονίστηκε ότι είναι επιθυμητή μεγαλύτερη σύγκλιση και διαφάνεια για να προωθηθεί περαιτέρω η ανάπτυξη πρακτικών κοινωνικής ευθύνης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, θεσμοθετήθηκε και ένα Πολυμερές Φόρουμ της ΕΕ σχετικά με την ΕΚΕ (CSR Multistakeholder Forum). Το Forum αυτό είχε σκοπό την προώθηση της καινοτομίας, της διαφάνειας και της σύγκλισης των πρακτικών και εργαλείων της ΕΚΕ α) μέσω της ανταλλαγής εμπειρίας και «καλών πρακτικών» μεταξύ των φορέων στο επίπεδο της ΕΕ, β) συγκεντρώνοντας τις υπάρχουσες πρωτοβουλίες της ΕΕ και επιδιώκοντας την προσέγγιση της ΕΕ και κατευθυντήριων αρχών, καθώς και ως βάση του διαλόγου στα διεθνή forum και με τρίτες χώρες και γ) εντοπίζοντας και διερευνώντας τομείς όπου απαιτείται συμπληρωματική δράση σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

(http://ec.europa.eu/enterprise/csr/forum_2009_index.htm).

Το Forum για την ΕΚΕ κατέληξε σε συμπεράσματα, τα οποία διαμορφώθηκαν σε Έκθεση συμπερασμάτων τον Ιούλιο του 2004 (www.europa.eu). Το 2005 η Ευρώπη αναγνώρισε τις δύο κύριες προκλήσεις προκειμένου να εξασφαλίσει την υπάρχουσα και τη μελλοντική κοινωνική ευημερία της ΕΕ: την ανάπτυξη και την εργασία. Με την αναθεωρημένη στρατηγική της Λισσαβόνας (Φεβρουάριος 2005) προσπαθεί να επικεντρωθεί σε δράσεις που προωθούν την ανάπτυξη και την εργασία, με τρόπο που είναι συμβατός με τη βιώσιμη ανάπτυξη. Στο εαρινό Συμβούλιο το Μάρτιο του 2005, αναγνωρίστηκε ότι οι εθελοντικές επιχειρηματικές δραστηριότητες, με τη μορφή πρακτικών ΕΚΕ, μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο σε ό, τι αφορά στη συνεισφορά τους στη βιώσιμη ανάπτυξη, προωθώντας και την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης. Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εγκαινιάζει μία καινούρια «απευθείας» συνεργασία μεταξύ αυτής και ευρωπαϊκών επιχειρήσεων (πρωτοβουλία των Επιτρόπων κ.κ. Verheygen και Spidla, αρμόδιων για θέματα επιχειρήσεων – βιομηχανίας και απασχόλησης – κοινωνικών υποθέσεων αντίστοιχα), αναγνωρίζοντας ότι διαδραματίζουν πρωταρχικό ρόλο στο θέμα της ΕΚΕ.

Η συνεργασία με τη μορφή Ευρωπαϊκής Συμμαχίας για την ΕΚΕ, προσαρτάται ως παράρτημα στην Ανακοίνωση που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή: “Implementing the partnership for growth and jobs: Making Europe a pole of excellence in Corporate Social Responsibility”

www.sev.org.gr/online/generic.aspx?mid=617&id=113&lang=gr

Σαν αποτέλεσμα αυτών των πρώτων ιδεών για το διευρυμένο ρόλο της επιχείρησης στη κοινωνία, διατυπώθηκαν δύο γενικές αρχές (Karake, 1999 & Lawrence et. al., 2005), που διαμόρφωσαν την επιχειρησιακή σκέψη αναφορικά με την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ) κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα και αποτελούν τα θεμέλια της σύγχρονης ιδεολογίας σχετικά με την εταιρική κοινωνική ευθύνη:

- Η αρχή της αγαθοεργίας.

Σύμφωνα με αυτή την αρχή, η επιχείρηση έχει καθήκον να παρέχει εθελοντική βοήθεια και υποστήριξη σε ενδεή άτομα και σε κοινωνικές ομάδες σε δυσμενή θέση, καθώς και σε οργανισμούς που παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες. Μια πιο σύγχρονη μορφή αποτελεί η επιχειρησιακή φιλανθρωπία – δωρεές και εισφορές, συνήθως από κέρδη προ φόρων, προς όφελος μη κερδοσκοπικών οργανισμών με κοινωνική δράση.

- Η αρχή της διαχείρισης.

Η ιδέα αυτή αναφέρεται στη δράση των στελεχών με βάση το συμφέρον όλων των μελών της κοινωνίας, που επηρεάζονται από τις αποφάσεις και τις πολιτικές της επιχείρησης. Με άλλα λόγια, η αρχή του να συμπεριφέρονται ως κοινωνικοί διαχειριστές και φροντιστές του κοινωνικού συμφέροντος. Μια πιο σύγχρονη έκφραση όλων αυτών, αποτελούν η παραδοχή της αλληλεξάρτησης επιχείρησης και κοινωνίας, καθώς κι η εξισορρόπηση των συμφερόντων και των αναγκών των διαφόρων ομάδων στην κοινωνία. Αυτός ο τρόπος σκέψης οδήγησε τελικά στην θεώρηση της διαχείρισης των συμμετόχων. Παραδείγματα που αφορούν αυτή την αρχή αποτελούν η ενσωμάτωση της προσέγγισης των συμμετόχων στον στρατηγικό προγραμματισμό και την επίτευξη βέλτιστων μακροχρόνιων κερδών έναντι μέγιστων βραχυχρόνιων κερδών (Frederick, 1992).

Αν και δράσεις εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (ΕΚΕ) σε όρους επιχειρηματικής στρατηγικής και αντίστοιχων πρακτικών μπορούν να εντοπιστούν σε όλες τις γεωγραφικές ζώνες ανά τον κόσμο, ο βαθμός ανάληψης και διάχυσης τέτοιων δράσεων διαφέρει σημαντικά ανάλογα με το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης, το νομικό και πολιτικό σύστημα κάθε χώρας, τα εγγενή χαρακτηριστικά της εθνικής κουλτούρας κάθε λαού, καθώς και τις αντιλήψεις και προσδοκίες του κοινωνικού συνόλου σχετικά με το τι καθιστά την υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά (Wotruba, 1997; Hofstede, 1991, 2001). Η έρευνα για την ΕΚΕ κατά βάση έχει επικεντρωθεί σε ανεπτυγμένες οικονομίες χωρών – όπως οι Η.Π.Α., δυτικοευρωπαϊκές χώρες και σε λιγότερο βαθμό ασιατικές – συχνά με στόχο τη συγκριτική ανάλυση (βλ. Kolk, 2005; Maignan and Ralston, 2002; Welford, 2004). Αν και έχουν γίνει απόπειρες να αποτυπωθούν εξελίξεις και αναδυόμενες τάσεις σε κράτη όπου η ενσωμάτωση της ΕΚΕ και η γνώση των θεμάτων που συνθέτουν την πολυδιάστατη έννοια της εταιρικής υπευθυνότητας είναι χαμηλή, με ορισμένες μόνο εξαιρέσεις (π.χ. Kraisornsthasinee and Swierczek, 2006; Luken and Stares, 2005; Vives, 2006), η έρευνα ακόμα υπολείπεται συγκριτικά με τις πρωτοπόρες στο συγκεκριμένο πεδίο χώρες.

Με στόχο την αξιολόγηση της ενσωμάτωσης της ΕΚΕ στις ευρωπαϊκές χώρες, οι Midttun et al. (2006) ανέπτυξαν ένα μεθοδολογικό πλαίσιο στηριζόμενο στις ακόλουθες 4 παραμέτρους ανάλυσης του επιχειρηματικού κλάδου κάθε χώρας: (α) κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις (SRIs) βάσει των αξιολογήσεων διεθνών αναγνωρισμένων δεικτών αειφορίας (DJSI, FTSE4Good, Global 100), (β) συμμετοχή σε παγκόσμιες πρωτοβουλίες για την προαγωγή της ΕΚΕ (Global Compact και WBCSD), (γ) δημοσίευση εκθέσεων/απολογισμών ΕΚΕ και (δ) υιοθέτηση εθελοντικών συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης – ΣΠΔ – (ISO 14001). Στα αποτελέσματα της έρευνας όλες οι μεσογειακές ευρωπαϊκές χώρες έλαβαν χαμηλή βαθμολογία στην συμμετοχή στους δείκτες SRI. Η Πορτογαλία και η Ισπανία τοποθετήθηκαν υψηλότερα στην κατάταξη συγκριτικά με την Ιταλία και την Ελλάδα στη συμμετοχή επιχειρήσεων σε διεθνείς πρωτοβουλίες ΕΚΕ. Επιπλέον, στη δημοσίευση εκθέσεων ΕΚΕ και την ανάπτυξη προτυποποιημένων ΣΠΔ, ο επιχειρηματικός κλάδος της Ισπανίας διακρίθηκε

έναντι των υπολοίπων μεσογειακών, με την Ελλάδα να κατατάσσεται με σημαντικά χαμηλότερη αξιολόγηση.

Παρεμφερής είναι και η τυπολογία των Albareda et al. (2007) στην ανάλυση των κρατικών δράσεων στην Ευρώπη για την προαγωγή της ΕΚΕ. Οι Albareda et al. τοποθετούν τις μεσογειακές χώρες της ευρωπαϊκής ηπείρου στο λεγόμενο μοντέλο της “αγοράς” αναφορικά με την κατάρτιση δημόσιας πολιτικής για την προώθηση της κοινωνικά υπεύθυνης επιχειρηματικής συμπεριφοράς. Επισημαίνουν ότι αναφορικά με το σχεδιασμό και την ανάπτυξη δημόσιας πολιτικής για την ΕΚΕ, οι μεσογειακές χώρες στοχεύουν πρωταρχικά στον κοινωνικό διάλογο και την ομόφωνη γνώμη όλων των εμπλεκομένων μερών: επιχειρήσεις, κοινωνικές ομάδες, εκπρόσωποι κρατικών φορέων. Η Ελλάδα μαζί με την Ιταλία, Πορτογαλία και την Ισπανία χαρακτηρίστηκαν από τους Albareda et al. ως χώρες που ανέπτυξαν με σχετική υστέρηση πολιτικές προαγωγής της εταιρικής υπευθυνότητας, παρακινούμενες τόσο από τις δράσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας να οργανώσει ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο ανάπτυξης της ΕΚΕ όσο και από τον αντίκτυπο παγκόσμιων πρωτοβουλιών για την ΕΚΕ και την αειφόρο ανάπτυξη. Επιπρόσθετα, επισημαίνουν ότι, αν και όχι τόσο δεκτικές σε καινοτόμες ή/και προληπτικές δράσεις για την χάραξη δημόσια πολιτικής για την ΕΚΕ, οι μεσογειακές κυβερνήσεις δείχνουν να έχουν υιοθετήσει μια πρώιμα θετική στάση έναντι της ΕΚΕ (Albareda et al., 2007).

2. ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ

Όπως συμβαίνει με πολλές έννοιες, έτσι και η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (Ε.Κ.Ε), γνωστή και ως Εταιρική Υπευθυνότητα, προσεγγίζεται από διάφορους ορισμούς, στους οποίους μπορούμε να εντοπίσουμε διαφορετικούς προσανατολισμούς, που κινούνται γύρω από τη βιώσιμη ανάπτυξη, τον εθελοντικό χαρακτήρα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και την ανάπτυξη σε κοινωνικό, περιβαλλοντικό και οικονομικό επίπεδο. Δεν υπάρχει ένας καθιερωμένος διεθνής ορισμός, παρά το γεγονός ότι η συγκεκριμένη έννοια χρησιμοποιείται ευρέως στο διεθνή δημόσιο διάλογο.

Πλήθος αναγνωρισμένων διεθνών φορέων και οργανισμών, καθώς και πηγές προερχόμενες από τη διεθνή βιβλιογραφία και αρθρογραφία, προσεγγίζουν την έννοια της ΕΚΕ, αποτυπώνοντας το σύνολο των χαρακτηριστικών και των στοιχείων που την ορίζουν.

Το 1960, ο Keith Davis προτείνει ότι η κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων αναφέρεται σε αποφάσεις και δράσεις οι οποίες δεν σχετίζονται με οικονομικά αποτελέσματα ή με θέματα τεχνολογικού ενδιαφέροντος (Davis K, 1960). Το ίδιο χρονικό διάστημα, οι Eells και Walton όρισαν ότι η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη αναφέρεται σε θέματα τα οποία προκύπτουν όταν οι επιχειρήσεις δίνουν έμφαση σε θέματα κοινωνικού ενδιαφέροντος και γενικά σε αξίες που πρέπει να διέπουν τη σχέση εταιρείας και κοινωνίας (Eells R. & Walton C., 1961). Μεταγενέστερα, σύμφωνα με τον Wood, η εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ έγκειται στο γεγονός ότι η επιχείρηση και η κοινωνία είναι δυο έννοιες, οι οποίες όχι μόνο συνδέονται άμεσα, αλλά κυρίως δεν μπορούν να ακολουθήσουν ανεξάρτητες πορείες (Wood D.J, 1991). Οι Jackson & Nelson επίσης, το 2004, χαρακτήρισαν την ΕΚΕ ως απαραίτητο συστατικό επιτυχίας των επιχειρηματικών λειτουργιών, καθώς επίσης και ως μια ευκαιρία έτσι ώστε οι επιχειρήσεις, εκτός από το ενδιαφέρον τους για οικονομικά αποτελέσματα, να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τον ευρύτερο κοινωνικό προβληματισμό (Jackson I. & Nelson J., 2004), ενώ ο Clarkson υποστηρίζει ότι η ΕΚΕ έγκειται στην ικανοποίηση του συνόλου των stakeholders μιας επιχείρησης (Clarkson M., 1995).

Το 1998, το Διεθνές Επιχειρηματικό Συμβούλιο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (ΔΕΣΒΑ) (World Business Council for Sustainable Development, WBCSD), χρησιμοποίησε τον παρακάτω ορισμό κατά την εξαγωγή της πρώτης έρευνας με θέμα την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη στο Βέλγιο και την Ολλανδία: «Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη είναι η διαρκής δέσμευση μιας επιχείρησης να συμπεριφέρεται ηθικά και να συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη, ενώ ταυτόχρονα θα βελτιώνει την ποιότητα ζωής των εργαζομένων και των οικογενειών τους, καθώς επίσης και της τοπικής κοινότητας και της κοινωνίας γενικότερα» (ανακτήθηκε από: www.csrhellas.org, 30/05/2010).

Κατά το διεθνή μη κερδοσκοπικό οργανισμό BSR, ως ΕΚΕ ορίζεται «η δυνατότητα μιας επιχείρησης να διασφαλίζει συνεχιζόμενη βιωσιμότητα και ικανοποιητική κερδοφορία, λειτουργώντας με τρόπους που τιμούν τις ηθικές αξίες και σέβονται τους εργαζόμενους, τις τοπικές κοινωνίες και το φυσικό περιβάλλον. Το σύνολο των πολιτικών, πρακτικών και προγραμμάτων της ΕΚΕ είναι ενσωματωμένο στις επιχειρησιακές διαδικασίες, στις αλυσίδες ανεφοδιασμού και στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων σε ολόκληρη την επιχείρηση και περιλαμβάνει την ευθύνη για τις τρέχουσες και παλαιότερες ενέργειες, καθώς επίσης και για τις μελλοντικές τις δράσεις» (ανακτήθηκε από: www.bsr.org, 03/06/2010).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στην “Πράσινη Βίβλο” (2002), όρισε την ΕΚΕ ως εξής: «ΕΚΕ είναι η έννοια σύμφωνα με την οποία οι εταιρείες ενσωματώνουν σε εθελοντική βάση κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και στις επαφές τους, με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη». Επίσης η Πράσινη Βίβλος ορίζει ότι: «το να είναι κάποιος κοινωνικά υπεύθυνος, δεν σημαίνει μόνο ότι εκπληρώνει πλήρως τις νομικές υποχρεώσεις του, αλλά ότι υπερβαίνει τα όρια της τήρησης του νόμου, επενδύοντας περισσότερο στο ανθρώπινο δυναμικό, στο περιβάλλον και στις σχέσεις του με τα ενδιαφερόμενα μέρη» (ανακτήθηκε από: www.europa.eu.int, 02/06/2010).

Το Ελληνικό Δίκτυο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη έχει αποδώσει τον εξής ορισμό: «Εταιρική Υπευθυνότητα είναι η οικειοθελής δέσμευση των επιχειρήσεων, για ένταξη στις επιχειρηματικές τους πρακτικές κοινωνικών και περιβαλλοντικών δράσεων, που είναι πέρα και πάνω από όσα επιβάλλονται από την τρέχουσα νομοθεσία και έχουν σχέση με όλους όσους επηρεάζονται από τις εκάστοτε δραστηριότητές τους (Stakeholders), με στόχο την ισόρροπη επίτευξη κερδοφορίας και βιώσιμης ανάπτυξης» (ανακτήθηκε από: www.csrhellas.gr, 03/06/2010).

Στο σημείο αυτό επιβάλλεται να αναφερθεί και να επεξηγηθεί η θεωρία των ενδιαφερομένων (ή εμπλεκομένων) μερών (stakeholders) μιας επιχείρησης. Τα ενδιαφερόμενα μέρη αποτελούν το περιβάλλον (άμεσο και

έμμεσο) το οποίο αλληλεπιδρά με την επιχείρηση και έχει ενδιαφέρον από τις δραστηριότητές της (ανακτήθηκε από: www.el.wikipedia.org , 02/06/2010).

Οι Stakeholders μιας επιχείρησης διακρίνονται στις εξής τρεις γενικές κατηγορίες:

- Οργανωτικοί (εσωτερικοί ως προς την επιχείρηση): εργαζόμενοι, διοικητικά στελέχη, μερισματούχοι – μέτοχοι, σύλλογοι εργαζομένων.
- Οικονομικοί (εξωτερικοί ως προς την επιχείρηση): πελάτες, προμηθευτές, πιστωτές, διανομείς, λοιποί συνεργάτες.
- Κοινωνικοί (εξωτερικοί ως προς την επιχείρηση): κοινότητες, κυβέρνηση, μη κυβερνητικές – μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, ακτιβιστές.

Η θεωρία των ενδιαφερομένων μερών βοηθάει την επιχείρηση να λάβει υπόψη της όλους τους ενδιαφερόμενους και να ξεκινήσει μια ουσιώδη διαδικασία διαλόγου, πριν καθορίσει το πρόγραμμα δράσης της, όσον αφορά την εταιρική κοινωνική της ευθύνη.

Επιστρέφοντας στη διερεύνηση του ορισμού της ΕΚΕ, η κοινωνία, η επιστημονική κοινότητα και ο επιχειρηματικός κόσμος, τείνουν να συμφωνούν πως η Εταιρική Υπευθυνότητα συνιστά μια ευρύτατη έννοια, σύμφωνα με την οποία οι επιχειρήσεις δεν αποτελούν απλά κερδοσκοπικές οντότητες, αλλά παράλληλα έχουν την ηθική υποχρέωση να δρουν προς όφελος της κοινωνίας, εντός της οποίας δραστηριοποιούνται. Ειδικότερα, συνιστά μια αξιολόγηση των επιχειρηματικών πρακτικών, μέσω της πολύπλευρης αποτίμησης των οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών τους δράσεων και χειρισμών (Werther W.B. & Chandler D.B., 2006).

Οι συγκεκριμένες δράσεις και χειρισμοί της τριπλής αυτής κατεύθυνσης, αποτελούν την “triple bottom line” (3BL) μιας επιχείρησης, η οποία ορίζεται ως «οι επιχειρηματικές λύσεις και επιλογές, που ταυτόχρονα είναι κοινωνικά υπεύθυνες, περιβαλλοντικά ορθές και οικονομικά βιώσιμες» (McIntosh M., Leipziger D., Jones K. & Coleman G., 1998), όρος που

πρωτοαναφέρθηκε από τον John Elkington, στο εγχείρημά του να περιγράψει την κοινωνική, περιβαλλοντική και κοινωνική υπευθυνότητα, στα πλαίσια της αειφόρου και βιώσιμης ανάπτυξης. Οι εταιρείες πρέπει να είναι σε θέση να διαχειρίζονται την 3BL τους ορθά, για να απολαμβάνουν οικονομική ευημερία, όντας παράλληλα περιβαλλοντικά και κοινωνικά υπεύθυνες.

Ως κοινωνικά υπεύθυνη εταιρεία ορίζεται, από τους διαμορφωτές της κοινής γνώμης και τους εκπροσώπους των επιχειρήσεων, εκείνη που πέρα από την επιχειρηματική της δράση, πραγματοποιεί παράλληλα ενέργειες, οι οποίες δεν αποσκοπούν άμεσα στο κέρδος, αλλά συμβάλλουν στην επίλυση σημαντικών κοινωνικών ζητημάτων, επιστρέφοντας με αυτό τον τρόπο στην κοινωνία μέρος των κερδών τους. Η “εταιρική ηθική”, όπως άλλωστε και η απλή ηθική, είναι έννοιες πολύ δύσκολο έως και αδύνατο να οριστούν. Ο σεβασμός των νόμων της Πολιτείας δεν αρκεί για να χαρακτηριστεί μια εταιρεία κοινωνικά υπεύθυνη, αποτελεί όμως την απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή πολιτικών ΕΚΕ. Η εκάστοτε αγορά τείνει να διακρίνει κατά το δοκούν τις υπεύθυνες εταιρείες και να επιβραβεύει τις ενέργειές τους. Αυτός ο υπεύθυνος ρόλος των επιχειρήσεων προσδοκάται να συνεχίσει να εξελίσσεται και να βελτιώνεται διαρκώς.

Μια από τις εκφάνσεις της Εταιρικής Υπευθυνότητας αποτελεί η καλή και υπεύθυνη Εταιρική Διακυβέρνηση που στοχεύει στην αειφόρο ανάπτυξη. Εφόσον θεωρήσουμε δεδομένο ότι η εύρυθμη λειτουργία των επιχειρήσεων γεννά κοινωνικά οφέλη, δεν μπορούμε παρά να συμπεριλάβουμε τους κανόνες ορθής εταιρικής διαχείρισης σε αυτό που ονομάζεται Εταιρική Ευθύνη. Ως Εταιρική Διακυβέρνηση ορίζεται «το σύνολο των αρχών, βάσει του οποίου επιδιώκεται η υπεύθυνη οργάνωση, λειτουργία, διοίκηση και έλεγχος μιας επιχείρησης, με μακροπρόθεσμο στόχο τη μεγιστοποίηση της αξίας της και τη διαφύλαξη των έννομων συμφερόντων όλων όσων συνδέονται με αυτή» (ανακτήθηκε από: www.el.wikipedia.org , 02/06/2010).

Οι αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο τίθενται και επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, υιοθετούνται συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης κινδύνων, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια και προάγεται η ανταγωνιστικότητα της

επιχείρησης. Εν συντομία, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η Εταιρική Διακυβέρνηση άπτεται της δημοκρατικής και χρηστής διοίκησης στο πλαίσιο μιας εταιρείας και εξασφαλίζει ότι το διευθυντικό συμβούλιο είναι υπεύθυνο για την εκπλήρωση των επιχειρησιακών στόχων και για τη συμμόρφωση της επιχείρησης με τους νόμους και τους κανονισμούς. Ζητά το διαχωρισμό των ρόλων στη διοίκηση, τη διαφάνεια των δημοσιευόμενων χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων, την τήρηση λογιστικών προτύπων, την ποιότητα των λογιστικών ελέγχων και πάνω από όλα την ενεργή συμμετοχή όλων των μετόχων στη λήψη αποφάσεων (ανακτήθηκε από: www.euro2day.gr, 30/05/2010).

Επίσης, η υπεύθυνη Εταιρική Διακυβέρνηση περιλαμβάνει και την ευαισθητοποίηση όλων των υπαλλήλων μιας εταιρείας έτσι ώστε να διατηρούν υψηλό επίπεδο επαγγελματικής δεοντολογίας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, αλλά και στις σχέσεις τους με τις δημόσιες αρχές και το κοινό εν γένει. Τέλος, η Εταιρεία προωθεί τη συνεργασία με τους πελάτες της και όλους τους συμμετέχοντες στην αγορά, αναπτύσσοντας νέα προϊόντα και υπηρεσίες που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των πελατών της και συζητώντας σε βάθος όλες τις σημαντικές αποφάσεις ή τυχόν τροποποιήσεις των κανονισμών της.

Η καλή εταιρική διακυβέρνηση εξασφαλίζει τη βάση για ένα σταθερό και παραγωγικό επιχειρηματικό περιβάλλον και μπορεί να αποδειχθεί εξαιρετικά σημαντική για πρωτοεμφανιζόμενες αγορές και εταιρείες που αναζητούν να αναδειχθούν στην παγκόσμια οικονομία. Η αυξημένη ζήτηση για επενδυτικά κεφάλαια, έχει κάνει εταιρείες και χώρες, σε παγκόσμια κλίμακα, να θεωρούν την καλή διακυβέρνηση ως το κύριο μέσο προσέλκυσης και διατήρησης επενδυτών (McIntosh M., Leipziger D., Jones K. & Coleman G., 1998).

Το 1999, ο Οργανισμός Οικονομικής Ανάπτυξης και Συνεργασίας (ΟΟΣΑ), ύστερα από πληθώρα συζητήσεων με διεθνείς οργανισμούς, κυβερνήσεις, κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς, δημοσίευσε τις βασικές αρχές που θα πρέπει να χαρακτηρίζουν την Εταιρική Διακυβέρνηση. Αν και οι αρχές αυτές δεν έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα, αποτελούν το θεμέλιο λίθο της

Εταιρικής Διακυβέρνησης και σκοπό έχουν να παρέχουν συμβουλές και κατευθύνσεις προς όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και να συμβάλλουν στη βελτίωση του σχετικού νομοθετικού και ρυθμιστικού πλαισίου των χωρών.

Σύμφωνα με τις αρχές του ΟΟΣΑ, το πλαίσιο της Εταιρικής Διακυβέρνησης θα πρέπει (ανακτήθηκε από: www.oecd.org, 11/06/2010):

- Να προάγει διαφανείς και αποτελεσματικές αγορές, να είναι συμβατό με το νόμο και να εκφράζει με σαφήνεια τη διάκριση των ευθυνών μεταξύ των διαφόρων εποπτικών, ρυθμιστικών και εκτελεστικών αρχών.
- Να προστατεύει και να διευκολύνει την άσκηση των δικαιωμάτων των μετόχων.
- Να διασφαλίζει την ισότιμη μεταχείριση των μετόχων, χωρίς να αποκλείει τους μετόχους μειοψηφίας και τους αλλοδαπούς μετόχους.

Όλοι οι μέτοχοι θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να αποκτούν αποτελεσματική αποζημίωση για την παραβίαση των δικαιωμάτων τους.

- Να αναγνωρίζει τα δικαιώματα των συμμετεχόντων που κατοχυρώνονται από το νόμο ή μέσω αμοιβαίων συμφωνιών και να ενθαρρύνει την ενεργή συνεργασία ανάμεσα στις επιχειρήσεις και στους συμμετέχοντες, με σκοπό τη δημιουργία αξίας και εργασιακών θέσεων, καθώς και τη διατήρηση ισχυρών οικονομικά επιχειρήσεων.
- Να διασφαλίζει ότι πραγματοποιείται έγκαιρη και ακριβής γνωστοποίηση για όλα τα ουσιαστικά θέματα που αφορούν την επιχείρηση, συμπεριλαμβανομένων της οικονομικής της κατάστασης, της απόδοσής της, της ιδιοκτησίας της και της διακυβέρνησής της.
- Να διασφαλίζει τη στρατηγική καθοδήγηση της επιχείρησης, τον αποτελεσματικό έλεγχο της Διοίκησης από το Διοικητικό Συμβούλιο και την υποχρέωση λογοδοσίας του Συμβουλίου απέναντι στην επιχείρηση και στους μετόχους.

Οι παραπάνω αρχές απευθύνονται σε όλες τις χώρες και όχι μόνο στις χώρες – μέλη του ΟΟΣΑ, ενώ λαμβάνοντας υπόψη τις συνεχείς εξελίξεις, οι αρχές επαναδιατυπώθηκαν ώστε να είναι συμβατές με τα νέα δεδομένα και τις προκλήσεις του σύγχρονου κόσμου.

Άλλη μια συνυφασμένη έννοια με αυτές της ΕΚΕ και της Εταιρικής Διακυβέρνησης είναι αυτή της Αειφόρου ή Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Development). Την έννοια αυτή εισήγαγε για πρώτη φορά το 1987 η Παγκόσμια Επιτροπή Περιβάλλοντος και Ανάπτυξης (The World Commission on Environment and Development – WCED), ορίζοντάς την ως «ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος, χωρίς όμως να δεσμεύει ή να υπονομεύει την ικανότητα των επερχόμενων γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες» (Harris Jonathan M., 2000). Οι αρχές της “αιφορίας” υποδηλώνουν μια ουσιαστική αλλαγή στα πρότυπα της αγροτικής και βιομηχανικής ανάπτυξης, με έμφαση στις ανανεώσιμες μορφές ενέργειας, μια πολιτική βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων και γενικότερα μια εξολοκλήρου αναδιάρθρωση των ισχυουσών κοινωνικών και θεσμικών δομών.

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης και η σημασία που της αποδίδεται σήμερα διαμορφώθηκε μόλις τις τελευταίες δεκαετίες του 20ου αιώνα.

Προέκυψε από μία στροφή στην αντίληψη των πραγμάτων, η οποία αρχικά εκφράστηκε ως ανησυχία για τα περιβαλλοντικά προβλήματα (και τις επιπτώσεις που έχει η υποβάθμιση του περιβάλλοντος στην υγεία και στην ποιότητα ζωής των ανθρώπων, αλλά και στην οικονομική ανάπτυξη) και ως συνειδητοποίηση ότι οι φυσικοί πόροι έπρεπε να διατηρηθούν και για τις επόμενες γενεές. Η πετρελαϊκή κρίση του 1973 και η οικονομική ύφεση της δεκαετίας του 1970 δημιούργησαν στην ουσία τις πρώτες σοβαρές αμφιβολίες για δυνατότητα των οικονομιών να μεγεθύνονται απεριόριστα, θέτοντας έτσι επί τάπητος το θέμα της σπανιότητας των φυσικών πόρων.

Η αειφόρος ανάπτυξη - ή βιώσιμη ανάπτυξη - μπορεί να περιγραφεί σαν μία θεωρία «επανενσωμάτωσης του ανθρώπου στη φύση» και ακολουθεί έναν αιώνα όπου επικράτησε η αντίληψη ότι η οικονομική πρόοδος

επιτυγχάνεται μόνο μέσα από την έντονη βιομηχανοποίηση, το εμπόριο και την αστικοποίηση. Αντιλαμβάνεται τις φυσικές πρώτες ύλες - συμπεριλαμβανομένου και του συστήματος διατήρησης ζωής του πλανήτη - σαν σημαντικά κεφάλαια, των οποίων η ποσότητα και παραγωγικότητα πρέπει να διατηρηθούν ως θεμελιώδης συνθήκη για την ανθρώπινη πρόοδο και ανάπτυξη. Με δεδομένα τα οικολογικά προβλήματα που η ανθρώπινη δραστηριότητα έχει ήδη προκαλέσει στα γήινα οικοσυστήματα, η τεχνολογία καλείται πλέον σήμερα όχι να οδηγήσει στην εντατική αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών, αλλά στην περιβαλλοντική βελτίωση μέσα από “καθαρότερες” παραγωγικές διαδικασίες, καθώς και “καθαρότερη” κατανάλωση από τον τελικό χρήστη των παραγόμενων από αυτές προϊόντων.

Σημείο αναφοράς για τις εξελίξεις στη μελέτη της οικολογικά ευαίσθητης ανάπτυξης αποτελεί το πρωτόκολλο του Κιότο, που υπογράφηκε το 1997 (ως συμπλήρωμα της Σύμβασης-Πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για τις Κλιματικές Μεταβολές του 1992) και τέθηκε μερικώς σε ισχύ από το 2005.

Ορισμένες από τις τάσεις και τα ζητήματα που απασχολούν τη βιώσιμη ανάπτυξη στην Ευρώπη από τη δεκαετία του 1990 είναι: η προώθηση χρήσης “ενεργειακά καθαρών” μορφών μετακίνησης (π.χ. ηλεκτρικά αυτοκίνητα), η “βιώσιμότερη” αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, ο οικολογικός χαρακτηρισμός καταναλωτικών προϊόντων, η βιοτεχνολογία, η εξάλειψη φυλετικών και σεξιστικών διακρίσεων στον εργασιακό τομέα κλπ (ανακτήθηκε από: www.el.wikipedia.org, 02/06/2010).

Σε παγκόσμιο επίπεδο, οι επιχειρήσεις καλούνται να εντάξουν στη στρατηγική τους πρακτικές αειφόρου ανάπτυξης και κοινωνικής πολιτικής. Οι βασικότεροι λόγοι που οδήγησαν σε αυτή την απαίτηση είναι (Γαλάνης Γ., 2007):

- Το παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, εντός του οποίου λειτουργούν οι επιχειρήσεις.
- Η αμεσότητα της ενημέρωσης και η πληθώρα πληροφοριών.

- Η ανάγκη για μεγαλύτερη διαφάνεια.
- Η απαξίωση ή ανεπάρκεια του Δημοσίου τομέα στην επίλυση κοινωνικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι πολίτες.
- Η απαίτηση από την πλευρά των stakeholders βιώσιμη ανάπτυξη.

Οι επιχειρήσεις πλέον οφείλουν να γνωρίζουν πως χρειάζεται να εκτελούν τις λειτουργίες τους με τέτοιο τρόπο, ώστε παράλληλα με την οικονομική τους δραστηριότητα, να εξασφαλίζουν μια υπεύθυνη συμπεριφορά απέναντι στην κοινωνία και το περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό όλο και περισσότεροι Οργανισμοί προχωρούν στην ενσωμάτωση κοινωνικών πολιτικών στην εταιρική τους διακυβέρνηση, ως απάντηση στις περιβαλλοντικές και οικονομικές πιέσεις που δέχονται.

Καθοριστική σημασίας είναι οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σχετικά με τις δράσεις που μπορεί να εφαρμόσει μια επιχείρηση στα πλαίσια της ΕΚΕ, με σκοπό τη διάδοση της βιώσιμης ανάπτυξης. Οι κυριότερες δράσεις που προτείνει η ΕΕ είναι οι εξής (ανακτήθηκε από: www.csreurope.org, 11/06/2010):

- Αύξηση των γνώσεων για το θετικό αντίκτυπο της ΕΚΕ, στις ίδιες τις επιχειρήσεις αλλά και τις κοινωνίες.
- Ανάπτυξη πρακτικών ανταλλαγής εμπειρίας και «καλών πρακτικών», μεταξύ των επιχειρήσεων και των κρατών.
- Υποστήριξη της σύγκλισης και της διαφάνειας των πρακτικών και εργαλείων της ΕΚΕ.
- Ενσωμάτωση των αρχών της ΕΚΕ στη γενική εκπαίδευση των εργαζομένων και στη Διοίκηση των επιχειρήσεων.

Ανάμεσα στους πολλούς και διαφορετικούς ορισμούς και στις διάφορες έννοιες που σχετίζονται με την ΕΚΕ, εντοπίζονται σημεία συναίνεσης. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ΕΚΕ χαρακτηρίζει το βαθμό και τον τρόπο κατά τον οποίο ένας Οργανισμός αναλαμβάνει συνειδητά να εκτελεί τις επιχειρηματικές του δραστηριότητες, λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη και

αποτιμώντας τον αντίκτυπο που αυτές θα έχουν προς όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη (stakeholders) και εντάσσοντας σε αυτές οικειοθελώς, ενέργειες με ιδιαίζον κοινωνικό και περιβαλλοντικό θετικό αντίκτυπο. Βασικό χαρακτηριστικό της ΕΚΕ είναι ο εθελοντικός (και όχι υποχρεωτικός) της χαρακτήρας και το γεγονός ότι αποτελεί στρατηγική και όχι δευτερεύουσα επιλογή, για τις επιχειρήσεις που την υιοθετούν και την εφαρμόζουν με σεβασμό και ειλικρίνεια. Η ευρύτερη έννοια της ΕΚΕ στοχεύει να διαμορφώσει το κλίμα στο οποίο οι επιχειρήσεις θα είναι σεβαστές, όχι μόνο επειδή παράγουν κέρδη, αλλά και για τη συνεισφορά και ανταπόκρισή τους στις κοινωνικές προκλήσεις και ευαισθησίες της σύγχρονης εποχής.

Συνοπτικά, τα τρία βασικότερα σημεία στα οποία συναινούν οι περισσότεροι ορισμοί που εντοπίζονται στην εγχώρια και διεθνή βιβλιογραφία είναι τα εξής:

1. Το πρώτο είναι ο εθελοντικός χαρακτήρας της ΕΚΕ.
2. Το δεύτερο είναι η άμεση σχέση της με την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης.
3. Το τρίτο είναι ότι αποτελεί στρατηγική και όχι δευτερεύουσα επιλογή της επιχείρησης.

3. ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

Τα τελευταία χρόνια, οι πελάτες, οι προμηθευτές, οι εργαζόμενοι, κοινωνικές ομάδες, κυβερνήσεις και ορισμένοι μέτοχοι, προτρέπουν τις επιχειρήσεις με τις οποίες εμπλέκονται με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, να κάνουν επιπλέον επενδύσεις σε δράσεις που σχετίζονται με την ΕΚΕ. Ορισμένες επιχειρήσεις έχουν εντάξει την ΕΚΕ στη λειτουργία τους, ενώ άλλες αντιτίθενται, υποστηρίζοντας ότι οι επιπλέον επενδύσεις στον τομέα αυτό δεν σχετίζονται με την προσπάθειά τους για την αύξηση των κερδών της επιχείρησης.

Σύμφωνα με τους Margolis και Walsh (2001) έχουν δημοσιευθεί απ το 1971 μέχρι το 2001, 122 μελέτες παγκοσμίως που εξετάζουν τη σχέση της ΕΚΕ με την οικονομική απόδοση.

Υπάρχουν δύο τύποι εμπειρικών μελετών που έχουν πραγματοποιηθεί και εξετάζουν τη σχέση αυτή, η πρώτη εξετάζει τη βραχυπρόθεσμη οικονομική απόδοση όταν οι επιχειρήσεις δρουν με υπεύθυνο ή ανεύθυνο τρόπο. Η δεύτερη εξετάζει τη σχέση μεταξύ ορισμένων μέτρων εταιρικής κοινωνικής απόδοσης και μέτρων μακροχρόνιας οικονομικής απόδοσης, χρησιμοποιώντας ορισμένα κριτήρια που εκφράζουν την επικέρδεια (McWilliams and Siegel 2000).

Τα αποτελέσματα και των δύο τύπων μελετών δεν είναι απολύτως ξεκάθαρα, άλλες φορές αποδεικνύεται ότι η σχέση μεταξύ οικονομικής απόδοσης και ΕΚΕ είναι θετική, άλλες ότι είναι αρνητική και άλλες ότι δε συσχετίζονται. Το πρόβλημα της έλλειψης ομοφωνίας οφείλεται στο γεγονός ότι η απόδοση των επιχειρήσεων σε θέματα της ΕΚΕ δεν είναι εύκολα μετρήσιμη και εύκολα μπορούν να παραληφθούν μεταβλητές από το οικονομετρικό μοντέλο με το οποίο ελέγχεται η συσχέτιση των δύο εννοιών (Tsoutsoura 2004).

Οι ερευνητές που θεωρούν ότι υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ ΕΚΕ και οικονομικής απόδοσης έχουν ως επιχείρημα ότι μια μεγάλη επένδυση στα πλαίσια της κοινωνικής ευθύνης έχει ως αποτέλεσμα την πραγματοποίηση επιπλέον δαπανών (Balabanis et al. 1998). Το κόστος των κοινωνικών επενδύσεων μπορεί να θεωρηθεί ως οικονομικό μειονέκτημα για μια επιχείρηση, ειδικά αν αυτή συγκριθεί με άλλη ομοειδή επιχείρηση η οποία είναι λιγότερο κοινωνικά υπεύθυνη, οπότε και δεν επιβαρύνεται με το κόστος των κοινωνικών επενδύσεων.

Αντίθετα οι υποστηρικτές της θετικής συσχέτισης ΕΚΕ και οικονομικής απόδοσης, (McGuire et al. 1998, κατά Balabanis et al. 1998), έχουν ως επιχείρημα ότι μια επιχείρηση που θεωρείται κοινωνικά υπεύθυνη είναι πιθανόν να αντιμετωπίσει λιγότερα προβλήματα σε σχέση με το εργατικό δυναμικό της ή ακόμα ότι οι καταναλωτές μπορεί να έχουν θετικότερη

αντιμετώπιση στα προϊόντα της. Επίσης οι δραστηριότητες της ΕΚΕ μπορούν να βελτιώσουν την εταιρική φήμη αλλά και τη σχέση της εταιρείας με τράπεζες, επενδυτές και κυβερνητικά όργανα. Φυσικά βελτιωμένες σχέσεις με τους προηγούμενους μπορούν να μεταφραστούν σε οικονομικά πλεονεκτήματα (Balabanis et al. 1998).

Είναι επίσης βασικό ότι κοινωνικά υπεύθυνες επιχειρήσεις διατρέχουν μικρότερο κίνδυνο να αντιμετωπιστούν επικριτικά από ΜΚΟ, κυβερνητικούς φορείς και καταναλωτές. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να βλάψει τη φήμη της επιχείρησης και θα της κόστιζε ένα αρκετά μεγάλο χρηματικό ποσό σε διαφημιστικές καμπάνιες και άλλους τρόπους, ώστε να διαχειριστεί μια τέτοια κατάσταση.

Με βάση, λοιπόν, τα παραπάνω άμεση συσχέτιση μεταξύ οικονομικής απόδοσης και ΕΚΕ δεν προκύπτει βραχυπρόθεσμα, όμως οι περισσότεροι ερευνητές συμφωνούν στο γεγονός ότι η εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ έχει θετικά αποτελέσματα για την επιχείρηση σε μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα.

4. ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Κατά τον καθηγητή Carroll, η κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων αναπτύσσεται σαν μια πυραμίδα περιλαμβάνοντας τέσσερις τομείς (Τσιραμπίδου 2003):

1. Φιλανθρωπική υπευθυνότητα.

- Η επιχείρηση υιοθετεί την εικόνα του καλού πολίτη
- Χρηματοδοτεί έργα και δραστηριότητες της κοινότητας
- Συμμετέχει στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής της κοινότητας

2. Ηθική υπευθυνότητα.

- Είναι ηθικά και δίκαιη προς όλες τις ομάδες συμφερόντων μέσω της στρατηγικής της

- Δε βλάπτει, δηλαδή δε δημιουργεί αρνητικές συνέπειες

3. Νομική υπευθυνότητα.

- Υπακοή και εφαρμογή των νόμων, τόσο ως προς την προστασία των καταναλωτών όσο και ως προς την τήρησή τους

4. Οικονομική υπευθυνότητα.

- Η πρώτη υπευθυνότητα ως προς τους μετόχους αλλά ταυτόχρονα και υπευθυνότητα ως προς το περιβάλλον, τους καταναλωτές και τους εργαζομένους

Στη συνέχεια παρατίθενται ορισμένες αντιπροσωπευτικές περιπτώσεις εφαρμογής πρακτικών της ΕΚΕ.

Διεθνείς περιπτώσεις εφαρμογής πρακτικών της ΕΚΕ.

Το 2001 στην Ιρλανδία πραγματοποιήθηκε από την εταιρεία Intel ένα πρόγραμμα στα πλαίσια της ΕΚΕ το οποίο ως στόχο είχε να αφυπνίσει τη συνείδηση των κατοίκων της περιοχής, στην οποία εδρεύει η εταιρεία, σε σχέση με το φυσικό περιβάλλον. Η εταιρεία εντόπισε πως η τοπική κοινωνία δε συμμετείχε σε οποιαδήποτε ενέργεια για ανακύκλωση και δεν υπήρχε κανένα πρόγραμμα ανακύκλωσης που θα αφύπνιζε την περιβαλλοντική συνείδηση των κατοίκων. Η εταιρεία ως ενεργό μέλος της τοπικής κοινωνίας, πραγματοποίησε ανακύκλωση ποδηλάτων, οικιακών αποβλήτων, ηλεκτρικών συσκευών και εξαρτημάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών, εφάρμοσε πρόγραμμα ανακύκλωσης στα σχολεία και διαγωνισμό οικολογικού σχεδιασμού με ανακυκλωμένα υλικά. Η τοπική κοινωνία υπήρξε ένθερμος υποστηρικτής της προσπάθειας αυτής και εξέφρασε τις ευχαριστίες και την εκτίμησή της για τις προσπάθειες της εταιρείας. Η εταιρεία αποδείχτηκε ότι ήταν ενεργό μέλος της τοπικής κοινότητας που βοηθά το περιβάλλον και δεν

το επιβαρύνει, όπως και ένας σύμμαχος και σύμβουλος των πρακτικών της ΕΚΕ, καθώς και ένας ηθικός επιχειρηματίας.

(www.csreurope.org/solutions.php?action=show_solution&solution_id=491).

Στη Γαλλία, το 2004, εφαρμόστηκε ένα πρόγραμμα από την εταιρεία Μοποργκ που είχε ως σκοπό τη μείωση της χρήσης της πλαστικής σακούλας. Η εταιρεία είχε ως στόχο να ενημερώσει το κοινό για τις περιβαλλοντικές συνέπειες της τυπικής πλαστικής σακούλας ώστε να αλλάξουν συνήθειες. Η καινοτόμα εναλλακτική πρόταση ήταν να πεισθούν οι καταναλωτές να αγοράσουν τη νέα οικολογική σακούλα ενώ η πλαστική δεν είχε αποσυρθεί και ήταν χωρίς χρέωση (www.csreurope.org).

Η Microsoft δημιούργησε ένα δίκτυο (Digital Pipeline) με το οποίο οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές που δεν χρησιμοποιούνται ή στέλνονται για ανακύκλωση από εταιρείες, μοιράζονται σε χώρες υποβαθμισμένες όπως στην Αφρική, στις οποίες δεν υπάρχει η οικονομική δυνατότητα να αγοράσουν νέους υπολογιστές για σχολεία ή δημόσιες επιχειρήσεις. Το δίκτυο αυτό αναλαμβάνει να συγκεντρώσει τους υπολογιστές, να σβήσει τα δεδομένα του προηγούμενου κατόχου και τέλος, να εγκαταστήσει καινούργιο λογισμικό σύστημα. Με αυτή την ενέργεια η Microsoft καταφέρνει να μειώσει τη μόλυνση από τα ηλεκτρικά απορρίμματα και να βοηθήσει υποβαθμισμένες χώρες. Ένα παρόμοιο σύστημα έχει εφαρμόσει και η IBM στην Πορτογαλία (www.csreurope.org).

Μεγάλες αυτοκινητοβιομηχανίες όπως η Toyota έχουν εντάξει στη μαζική παραγωγή της ένα καινούργιο τύπο κινητήρα, τον υβριδικό, ο οποίος συνδυάζει ηλεκτρικό και βενζινοκίνητο κινητήρα, με αποτέλεσμα να μειώνονται οι επικίνδυνοι ρύποι για την ατμόσφαιρα. Η πρώτη εμφάνιση του υβριδικού μοντέλου της Toyota έγινε το 1997 σε Ευρώπη και Ιαπωνία και πουλήθηκαν πάνω από 150.000 αυτοκίνητα, με αποτέλεσμα οι αγοραστές αυτοκινήτων να αποκτούν ολοένα και περισσότερο περιβαλλοντική συμπεριφορά (www.csreurope.org).

Η διεθνής βιομηχανία χαρτιού Suez-Elyo, που έχει έδρα τη Γαλλία, χρησιμοποιούσε ως κύρια πηγή ενέργειας το φυσικό αέριο. Ως στόχο είχε να μειώσει τις εκπομπές ρύπων, να έχει αυτονομία ενέργειας και να μειώσει το ύψος των ενεργειακών δαπανών. Με τη βοήθεια του υπουργείου Οικονομικών της Γαλλίας κατάφερε να παράγει ηλεκτρική ενέργεια και ατμό με τη βοήθεια ενός συστήματος που χρησιμοποιεί βιομάζα κατά 95% (www.csreurope.org).

Εθνικές περιπτώσεις εφαρμογής πρακτικών της ΕΚΕ.

Η δραστηριότητα των ελληνικών επιχειρήσεων όπως του ομίλου Τσιμέντων ΤΙΤΑΝ, ΑΓΕΤ-Ηρακλής, Intracom, Εμπορική Τράπεζα, Eurobank, Τράπεζα Πειραιώς, Alpha Bank, σε προγράμματα εφαρμογής ΕΚΕ εντοπίζεται κυρίως στο ανθρώπινο δυναμικό, στις συνθήκες εργασίας, στην εκπαίδευση, σε κοινωνικές δραστηριότητες και στην προστασία του περιβάλλοντος. Τα οφέλη που προκύπτουν εντοπίζονται στο ικανοποιημένο και παραγωγικό ανθρώπινο δυναμικό, στη θετική ανταπόκριση της κοινής γνώμης, στη βελτίωση της εταιρικής εικόνας, φήμης και πελατείας

(<http://www.sev.org.gr/online/generic.aspx?mid=617&id=113&lang=gr>).

Για παράδειγμα, ο όμιλος τσιμέντων ΤΙΤΑΝ στην προσπάθεια του να μειώσει τις άμεσες εκπομπές του διοξειδίου του άνθρακα από την παραγωγή του τσιμέντου και την επαναχρησιμοποίηση των υπολειμμάτων της παραγωγής μέσω κατάλληλης τεχνολογίας, μεταμορφώνεται ένα προϊόν, υπόλειμμα της παραγωγής, σε άνθρακα το οποίο ανακυκλώνεται ως καύσιμο από τη μία και από την άλλη είναι ένα ποιοτικό υλικό που χρησιμοποιείται στην τσιμεντοβιομηχανία. Είναι μια λύση που δεν χρειάζεται επιπλέον χημικά, δεν παράγει ρύπους αλλά μας προσφέρει και ένα υποκατάστατο καυσίμου.

Από την άλλη η Eurobank εφάρμοσε το πρόγραμμα «Μάθε, Συμμετείχε, Προστάτεψε» που αφορά τον Εθνικό Δρυμό της Πάρνηθας και έχει ως στόχο να αναδείξει τα ζητήματα που αφορούν την αποτελεσματική διαχείριση μιας προστατευόμενης περιοχής και να συνεισφέρει στην αναγνώριση της σημαντικότητας των εθνικών δασών και να αναδείξει την ανάγκη για προστασία. Το πρόγραμμα περιλάμβανε περιβαλλοντική

εκπαίδευση σε συνεργασία με τη WWF σε σχολεία, στο κοινό και στους υπαλλήλους. Επίσης ξεκίνησε μια μελέτη για το ελάφι (*cervus elaphus*) στην Πάρνηθα και την τοποθέτηση πινακίδων στο εθνικό δάσος. Τα οφέλη φυσικά είναι μεγάλα, ειδικά μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές του Ιουλίου του 2007.

Η WIND εφαρμόζει το πρόγραμμα ΕΚΕ «Στην πράξη» το οποίο προάγει την περιβαλλοντική συνείδηση και στηρίζει το περιβάλλον υιοθετώντας σημαντικά περιβαλλοντικά προγράμματα. Στηρίζει το πρότυπο φωτοβολταϊκό σύστημα παραγωγής ενέργειας και την εφαρμογή του προγράμματος Greenlight για τη μείωση της κατανάλωσης της ενέργειας. Υλοποιεί προγράμματα ανακύκλωσης, προστατεύει τη Μεσογειακή φώκια *Monachus Monachus* υποστηρίζοντας έμπρακτα το έργο της ΜΟm και καλύπτει τις επικοινωνιακές ανάγκες της εθελοντικής οργάνωσης «Οι φίλοι του δάσους» (www.wind.gr).

Η Interamerican εφαρμόζει το πρόγραμμα ΕΚΕ «Πράξεις Ζωής», με το οποίο η εταιρεία στοχεύει να μεγιστοποιήσει την κοινωνική προσφορά της, εστιάζοντας την προσοχή της στην ποιότητα της ζωής, στην αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων, διακρίσεων και αποκλεισμών αλλά και στο περιβάλλον.

Η Coca Cola 3E αποδεικνύει την κοινωνική της υπευθυνότητα υιοθετώντας συστήματα πιστοποίησης και περιβαλλοντικής διαχείρισης εστιάζοντας σε τέσσερις βασικούς άξονες: στην υπεύθυνη διαχείριση νερού, στην ανακύκλωση, στη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και στις κλιματικές αλλαγές.

Το υπεύθυνο κοινωνικό πρόσωπο του ΟΠΑΠ έχει συνδεθεί άμεσα με τις πολιτιστικές του δραστηριότητες μιας και το 51% του μερίσματος πηγαίνει στην Πολιτεία για να υποστηρίξει τους αγώνες και τις πολιτιστικές δραστηριότητες (Κλειδόπουλος και Παπαδόπουλος 2008).

Δημόσιοι οργανισμοί δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, όπως το Υπουργείο Μεταφορών, η γενική Γραμματεία Καταναλωτή, η TPAM ΑΕ αναλαμβάνουν δράσεις κοινωνικής ευθύνης για την προστασία του

περιβάλλοντος, των εργαζομένων και των τοπικών κοινωνιών. Πρόσφατο παράδειγμα αποτελεί ο Δήμος Αθηναίων ο οποίος από τις 14 Απριλίου 2008 εφαρμόζει πιλοτικά το πρόγραμμα «Δεν είμαι πλαστική σακούλα» για την αντικατάσταση της πλαστικής σακούλας με τσάντες κατασκευασμένες από υλικά φιλικά προς το περιβάλλον. Από την 1η Ιουνίου ξεκίνησε η πλήρης εφαρμογή του προγράμματος, μετά από τη σχετική συμφωνία του Δήμου με τις μεγάλες αλυσίδες σούπερ μάρκετ, σύμφωνα με το μνημόνιο συνεργασίας που υπογράφηκε μεταξύ των δύο πλευρών στις 11 Φεβρουαρίου (Κακλαμάνης 2008).

Επίσης, ενδεικτικά, αναφέρουμε ακόμη τις εταιρείες CITI, VODAFONE, Coco Mat, AB Βασιλόπουλος, Casino Loutraki, Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία οι οποίες εφαρμόζουν και αυτές προγράμματα ΕΚΕ, εσωτερικής και εξωτερικής.

5. ΜΕΛΕΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ

Οι εταιρείες, παγκοσμίως, συνειδητοποίησαν ότι οι επενδυτές τους δεν ενδιαφέρονται πλέον μόνο για το καθαρό οικονομικό κέρδος, άλλα και για την κοινωνική και περιβαλλοντική υπευθυνότητα της επιχείρησης. Έτσι προέκυψε και η ανάγκη για την εφαρμογή της ΕΚΕ και των εκθέσεων του τριπλού αποτελέσματος (Triple Bottom Line) (Tschopp 2005).

Οι εκθέσεις τριπλού αποτελέσματος είναι οι εκθέσεις των επιχειρήσεων που περιλαμβάνουν όχι μόνο την οικονομική αξία που παράγει μια επιχείρηση, αλλά και την κοινωνική και περιβαλλοντική. Η έννοια αυτή (Triple Bottom Line) προέκυψε από τον John Elkington το 1994 και ενισχύει την άποψη πως μια επιχείρηση πρέπει να είναι υπεύθυνη απέναντι σε όλους όσους επηρεάζονται άμεσα ή έμμεσα από τις δράσεις της επιχείρησης και όχι μόνο απέναντι στους μετόχους της (Elkington 2004). Οι εκθέσεις κοινωνικής ευθύνης είναι διαφορετικές από τις ετήσιες εκθέσεις της εταιρείας και αφορούν την απόδοση της επιχείρησης σε παράγοντες όπως η μόλυνση, η υγεία και η ασφάλεια, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η παιδική εργασία και άλλα κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα.

Στις περισσότερες περιπτώσεις οι εκθέσεις ΕΚΕ είναι εθελοντικές, αλλά από τη στιγμή που πραγματοποιούνται πρέπει να υπάρχουν ρυθμίσεις για τα πρότυπα υποβολής της έκθεσης ή οδηγίες, αλλιώς θεωρούνται στρατηγικές μάρκετινγκ που εφαρμόζονται από την εταιρεία.

Μερικά από τα πρότυπα που εφαρμόζονται επίσημα παγκοσμίως είναι τα παρακάτω:

- *AA1000S. Ινστιτούτο Κοινωνικής και Ηθικής Υπευθυνότητας (Institute of Social and Ethical Accountability - ISEA).*

Το πρότυπο AA1000 (AA1000 Standard) ξεκίνησε να εφαρμόζεται το 2003 και είναι το πρώτο πρότυπο ασφάλειας παγκοσμίως που εξασφαλίζει την αξιοπιστία και την ποιότητα των εκθέσεων απόδοσης μιας επιχείρησης για κοινωνικά, περιβαλλοντικά και οικονομικά ζητήματα (Tschopp 2005).

- *SA8000.*

Δημιουργήθηκε από το Συμβούλιο της Αντιπροσωπείας Οικονομικών Προτεραιοτήτων Πιστοποίησης (Council on Economic Priorities Accreditation Agency). Το πρότυπο SA8000 βασίζεται στις αρχές των διεθνώς θεσμοθετημένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως αυτά διατυπώνονται από τα συνέδρια του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας, τα Ενωμένα Έθνη για τα δικαιώματα του παιδιού και τη διεθνή διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. Εκτιμά την απόδοση σε ζητήματα όπως η παιδική εργασία, η καταναγκαστική εργασία, υγεία και ασφάλεια στο χώρο εργασίας, διακρίσεις, ωράρια εργασίας και αποζημιώσεις (SA8000 Certified facilities 2003).

- *Παγκόσμια Πρωτοβουλία για την Έκδοση Απολογισμών Βιωσιμότητας (Global Reporting Initiative - GRI).*

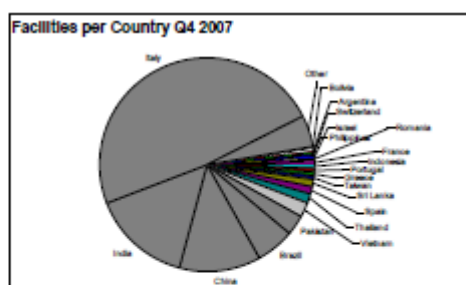
Δημιουργήθηκε από τα Ενωμένα Έθνη και ως στόχο έχει να δημιουργηθούν συγκεκριμένα πρότυπα κάτω από τα οποία θα συντάσσονται οι εκθέσεις ΕΚΕ.

- *ISO14000.*

Το πρότυπο ISO14000 καθορίζει τις απαιτήσεις για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής πολιτικής από μια επιχείρηση, καθορίζει τις περιβαλλοντικές

πλευρές και συνέπειες των προϊόντων/δραστηριοτήτων/υπηρεσιών, σχεδιάζει περιβαλλοντικά αντικείμενα και μετρήσιμους στόχους, εφαρμογή και χειρισμούς προγραμμάτων για την επίτευξη των στόχων, τον έλεγχο και τη συνολική διαχείριση της επιχείρησης.

Με βάση την έρευνα του Tschopp (2005), στην οποία έγινε σύγκριση Ευρώπης και Αμερικής, για τα παραπάνω πρότυπα εκτός από το AA1000 το οποίο είναι αρκετά καινούργιο, άρα εφαρμόζεται και σε πολύ μικρό βαθμό, από τις 226 επιχειρήσεις που έχουν πιστοποιηθεί για την εφαρμογή του SA8000, μόνο το 1% το εφαρμόζει (δηλαδή 2 επιχειρήσεις) στις ΗΠΑ το 2003, ενώ στην Ευρώπη το 23% (δηλαδή 53). Με δεδομένα του SAAS (Social Accountability Accreditation Services), του επίσημου οργανισμού πιστοποίησης και παρακολούθησης του προτύπου SA8000, στις 31/12/2007 ήταν πιστοποιημένες 1.580 εταιρείες στην πλειοψηφία τους ευρωπαϊκές, με την Ιταλία να έχει την πρώτη θέση όπως φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα (http://www.saasaccreditation.org/facilities_by_country.htm).

Σχήμα 1. Χώρες με εταιρείες που έχουν πιστοποιηθεί με SA8000
πηγή: (http://www.saasaccreditation.org/facilities_by_country.htm)

Σχήμα 1. Χώρες με εταιρείες που έχουν πιστοποιηθεί με SA8000
πηγή: (http://www.saasaccreditation.org/facilities_by_country.htm)

Με δεδομένα του 2003 για την έκδοση Απολογισμών Βιωσιμότητας (GRI) από τις 164 χώρες που πραγματοποιούσαν τέτοιου είδους εκθέσεις, υπό την καθοδήγηση του GRI μόνο 33 ήταν στις ΗΠΑ, δηλαδή 20%, ενώ στην Ευρώπη ήταν 91, δηλαδή 55% (Tschopp 2005). Το 2007, οι εταιρείες που συμμετείχαν στο GRI ξεπέρασαν τις 1.000, με τις ευρωπαϊκές να κυριαρχούν (www.globalreporting.org).

Το 2003, 46.836 εταιρείες εφάρμοζαν το ISO14000, από τις οποίες ο 2.400 (5%) ήταν αμερικανικές, ενώ 19.998 (43%) ήταν ευρωπαϊκές (Tschopp 2005). Το 2007 ο συνολικός αριθμός των εταιρειών έφτασε τις 129.031, με τις ευρωπαϊκές χώρες να επικρατούν (52.617) και την Αμερική να έρχεται πολύ πιο πίσω. Μόνο η Ισπανία, που είναι η πρώτη χώρα σε πιστοποιήσεις στην Ευρώπη, αριθμεί 11.205 εταιρείες (Peglau 2003).

Το αξιοσημείωτο στις παραπάνω πληροφορίες είναι ότι το ακαθάριστο εθνικό προϊόν των ΗΠΑ είναι σχεδόν 30% μεγαλύτερο από αυτό των κρατών της ΕΕ. Αυτό είναι ένα στοιχείο που αποδεικνύει ότι οι Ευρωπαϊκές εταιρείες παίρνουν πολύ σοβαρά την ΕΚΕ (Tschopp 2005).

Η στάση των ΗΠΑ είναι κατακριτέα από την ΕΕ και ειδικά μετά τη στάση της για το σύμφωνο του Κιότο και τον πόλεμο στο Ιράκ, έχει χαρακτηριστεί ως εγωκεντρικό έθνος. Οι αμερικανικές περιβαλλοντικές πολιτικές κριτικάρονται και τα ηθικά πρότυπα αμφισβητούνται. Οι ΗΠΑ από την άλλη υποστηρίζει ότι η υπερβολικά αυστηρή νομοθεσία μπορεί να έχει αρνητικές επιδράσεις στην οικονομία της αγοράς και η εθελοντική τήρηση των μέτρων είναι η καλύτερη λύση. Η Αμερικανική κυβέρνηση προσπαθώντας να διατηρήσει την τέλεια οικονομία της αγοράς, ξεχνά της ευθύνες της απέναντι στην ανθρωπότητα και υποστηρίζει ότι η υποχρεωτική νομοθετική εφαρμογή κοινωνικών και περιβαλλοντικών προτύπων είναι άδικη αν δεν ισχύει παγκοσμίως για όλους (Tschopp 2005).

Στην ΕΕ οι εκθέσεις που υποβάλλονται διαφέρουν μεταξύ των χωρών, αλλά οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις παραμένουν πρωτοπόρες στο θέμα της ΕΚΕ. Για παράδειγμα, μόνο το 50% των Γαλλικών εταιρειών έχουν πολιτική για τη δια βίου μάθηση των εργαζομένων σε σύγκριση με το 100% των Γερμανικών, ή για παράδειγμα στη Νορβηγία που έχει μεγάλη παράδοση στα ανθρώπινα δικαιώματα, οι κυριότερες πολιτικές που χρησιμοποιούνται αφορούν την παιδική εργασία και τα πρότυπα εργασίας. Στην Ιταλία, εφαρμόζονται κυρίως μέτρα που αφορούν ηθικά πρότυπα, μέτρα αντιδωροδοκίας και αντιδιαφθοράς εξαιτίας της ιστορικής Μαφία (Tschopp 2005).

Έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2003 από την Pricewaterhouse Coopers και το World Economic Forum και αφορά 18 οργανισμούς σε 10 κράτη της Ευρώπης, ανέδειξε τη ζωτική σημασία της ευαισθητοποίησης που αφορά την ΕΚΕ. Μεγαλύτερη βαρύτητα δίνεται στην εσωτερική ΕΚΕ, αλλά θα πρέπει να δοθεί ακόμα μεγαλύτερη προσοχή στη διαχείριση κινδύνων και στην υπάρχουσα νομοθεσία, η οποία χρειάζεται περαιτέρω αξιολόγηση. Επίσης προβλέπει πως αυτοί που δε εφαρμόζουν πρακτικές ΕΚΕ τα επόμενα τρία χρόνια θα αποτελούν μια μικρή μειοψηφία.

(www.ecobalance.com/document/UGAL_juin03.pdf).

Σύμφωνα με την έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τον Welford (2005), στην οποία συγκρίνονται Ευρώπη, Βόρεια Αμερική και Ασία, οι εταιρείες πρώτα της Ευρώπης, μετά της Αμερικής και τελευταίας της Ασίας ακολουθούν πολιτικές εσωτερικής ΕΚΕ. Στην Ασία η λιγότερο κοινή πρακτική που εφαρμόζεται είναι η εξασφάλιση των κανονικών ωραρίων και οι δίκαιοι μισθοί. Ενώ όσο αφορά το θέμα των εκθέσεων, το 60% των ευρωπαϊκών εταιρειών ακολουθούν τέτοια πολιτική, το 48% των αμερικανικών και μόνο το 33% των Ασιατικών.

Γενικά, με βάση τα δεδομένα που προκύπτουν από την έρευνα του Welford, στη Βόρεια Ευρώπη παρουσιάζεται μεγαλύτερη δραστηριότητα σε σχέση με τη Νότια, την οποία ο ερευνητής συσχετίζει με την διαφορετική ανάπτυξη του οικονομικού συστήματος και με μια ιστορική τάση του βορά προς τη φιλελεύθερη δημοκρατία. Στη Βόρεια Αμερική σε γενικές γραμμές έχουν αναπτυχθεί οι ίδιες περίπου πολιτικές με την Ευρώπη, αλλά σε μικρότερο βαθμό. Ο Καναδάς είναι αυτός που ξεχωρίζει, ακολουθούν οι ΗΠΑ και τελευταίο έρχεται το Μεξικό σε πολιτικές ΕΚΕ. Κύρια προτεραιότητα των Καναδικών εταιρειών φαίνεται να είναι πολιτικές που σχετίζονται με την εκπαίδευση των εργαζομένων. Στην Ασία που παρουσιάζει τα χαμηλότερα ποσοστά εφαρμογής πολιτικών ΕΚΕ, η Ιαπωνία και η Κίνα παρουσιάζουν ένα ενθαρρυντικό χαρακτηριστικό, εμφανίζοντας ότι 62% και 50%, αντίστοιχα, ακολουθούν πολιτικές ΕΚΕ (Welford 2005).

Φυσικά, από τα αποτελέσματα που παρουσιάστηκαν παραπάνω προκύπτει ότι η κάθε χώρα εφαρμόζει πολιτικές ανάλογα με τις ιδιομορφίες της, την οικονομική της κατάσταση και πρέπει να εξετάζεται πάντα σαν ξεχωριστή περίπτωση.

Γενικά οι πολυεθνικές είναι αυτές που συντάσσουν κυρίως εκθέσεις ΕΚΕ, παρόλα αυτά πρέπει να τονιστεί και ο ιδιαίτερα σημαντικός ρόλος που παίζουν και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις καθώς και οι πολύ μικρές και ατομικές εταιρείες, δεδομένου ότι συμβάλουν σε μεγάλο βαθμό στην οικονομία και την απασχόληση (Κατσουλάτος και Μάτραγκα 2004).

Έρευνες στην Ελλάδα

Εκτός από την Ευρώπη και την Αμερική και στην Ελλάδα έχουν πραγματοποιηθεί έρευνες για την ΕΚΕ. Ορισμένοι από τους φορείς που έχουν πραγματοποιήσει έρευνες για το συγκεκριμένο θέμα είναι το Ινστιτούτο Επικοινωνίας, το Πάντειο Πανεπιστήμιο, το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Ελληνικό Δίκτυο για την ΕΚΕ.

Το 2004 πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Επικοινωνίας η Πρώτη Έρευνα Καταναλωτή για την ΕΚΕ (CSR 2004) με πρωτοβουλία του Ινστιτούτου και με την υποστήριξη του Ελληνικού Δικτύου για την ΕΚΕ, σε συνεργασία με τον διεθνή ερευνητικό οργανισμό GlobeScan Inc., το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών και την MRB Hellas (www.eurocharity.org/article.php?article_id=55).

Τα αποτελέσματα που προέκυψαν είναι συνοπτικά τα παρακάτω:

- Αυξημένες προσδοκίες για την ουσιαστική συμβολή των επιχειρήσεων στην επίλυση καίριων κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων παρά τις επιφυλάξεις μιας μερίδας των πολιτών.
- Σύνδεση οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιδόσεων.
- Έντονος προβληματισμός και συζήτηση για τον εθελοντικό ή τον υποχρεωτικό από το νόμο χαρακτήρα της ΕΚΕ.

- Οι κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί απολογισμοί αναδεικνύονται σε επικοινωνιακό όχημα κλειδί για την πειστική προώθηση της ΕΚΕ όχι μόνο σε μετόχους αλλά και σε ευρύτερα κοινά καθώς και στους εργαζόμενους των επιχειρήσεων.

- Ανάδειξη μιας μικρής αλλά δυναμικής ομάδας «ακτιβιστών καταναλωτών» και μιας ομάδας «υπεύθυνων επενδυτών».

- Ο ρόλος της επικοινωνίας, μπορεί να είναι καταλυτικός στη διάχυση της ΕΚΕ, στην περαιτέρω διεύρυνση της ομάδας υπεύθυνων επενδυτών και των ενεργών ή ακτιβιστών καταναλωτών προς όφελος όλων, της οικονομίας, της κοινωνίας, του περιβάλλοντος και των ανθρώπων.

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2007 από το Ινστιτούτο Επικοινωνίας σε συνεργασία με το Πάντειο και την MRB Hellas, δείχνει ότι η κοινή γνώμη έχει συνδέσει την κοινωνική υπευθυνότητα της επιχείρησης κυρίως με τρεις δράσεις και είναι έτοιμη να επιβραβεύσει ή να τιμωρήσει την επιχείρηση ανάλογα με τις επιδόσεις της σ' αυτές.

Σύμφωνα με την πρώτη δράση, οι Έλληνες πολίτες σε ποσοστό 53% δίνουν ιδιαίτερη σημασία στην προσήλωση της επιχείρησης, στην σωστή και ποιοτική παραγωγική διαδικασία και επιχειρηματική λειτουργία. Δηλαδή ποιοτικά προϊόντα και υπηρεσίες σε όσο το δυνατό χαμηλές τιμές, που δεν βλάπτουν το περιβάλλον και την υγεία των καταναλωτών και με υλικά που έχουν παραχθεί με κοινωνικά υπεύθυνο τρόπο και σεβασμό προς το περιβάλλον. Η δεύτερη δράση, για την οποία θεωρούνται απόλυτα υπεύθυνες οι επιχειρήσεις, αφορά τον κοινωνικό ρόλο του εργοδότη σε ποσοστό 53%.

Θεωρούν κοινωνικά υπεύθυνη εκείνη την επιχείρηση που κάνει ό, τι είναι απαραίτητο για να δημιουργήσει ένα εργασιακό περιβάλλον όπου επικρατεί η εμπιστοσύνη, η αξιοπιστία, ο σεβασμός και η δικαιοσύνη. Η τρίτη περιοχή δράσεων που αναδεικνύει το 22% των πολιτών έχει να κάνει με τον ρόλο της επιχείρησης ως εταιρικός πολίτης. Κατ' αυτούς, η κοινωνικά υπεύθυνη επιχείρηση πρέπει να συμβάλει στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να υποστηρίζει προοδευτικές κρατικές πολιτικές και νομοθεσίες,

να υποστηρίζει την φιλανθρωπία και τα κοινωνικά προγράμματα και να ανταποκρίνεται με ευαισθησία σε ζητήματα που απασχολούν την κοινωνία (http://www.eurocharity.org/article.php?article_id=2173).

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την εταιρεία Public Issue για την Καθημερινή, το Φεβρουάριο του 2008, για την αναγνωσιμότητα της έννοιας της ΕΚΕ, προκύπτει ότι μόλις 1 στους 4 συμμετέχοντες γνωρίζει τι είναι η ΕΚΕ και τα χαρακτηριστικά της (σε γενικό πληθυσμό όλης της χώρας με δείγμα 610 ατόμων). Το 59% του δείγματος πιστεύει πως οι εταιρείες που εφαρμόζουν τις αρχές της κοινωνικής ευθύνης είναι λίγες, ενώ αξιοπερίεργο είναι το γεγονός ότι το . περίπου των πολιτών δηλώνουν ότι έχουν αρνητική ή μάλλον αρνητική γνώμη για την ΕΚΕ.

Στην πλειοψηφία τους οι πολίτες πιστεύουν ότι οι εταιρείες στο πλαίσιο της Κοινωνικής Ευθύνης πρέπει κυρίως να στραφούν στην προστασία του περιβάλλοντος (45%), ενώ ακολουθεί η ενίσχυση της παιδείας (27%) και με την ίδια λογική τη χαρακτηρίζουν και κοινωνικά υπεύθυνη (όταν εφαρμόζει πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον). Κοινωνικά ανεύθυνη οι πολίτες χαρακτηρίζουν μια εταιρεία κυρίως όταν χρησιμοποιεί ανήλικους εργάτες και όταν καταστρέφει το περιβάλλον, ενώ λιγότερη σημασία δίνουν στην παραγωγή ανθυγιεινών προϊόντων και όταν η παραγωγή γίνεται σε τριτοκοσμικές χώρες.

Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας δείχνουν ότι η ΕΚΕ είναι σημαντική γιατί αντικατοπτρίζει τις θεμελιώδεις αξίες της κοινωνίας στην οποία επιθυμούμε να ζούμε. Οι πολίτες δείχνουν πρόθυμοι να αγοράσουν τα προϊόντα μιας κοινωνικά υπεύθυνης επιχείρησης αλλά είναι επιφυλακτικοί και στην ερώτηση για ποιους λόγους οι εταιρείες εφαρμόζουν τις αρχές της Κοινωνικής Ευθύνης. Το 67% των ερωτηθέντων απάντησε για λόγους προώθησης των προϊόντων και μόλις το 11% για ουσιαστικούς λόγους.

ΕΚΕ και Μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Το 2006 πραγματοποιήθηκε από το Πανεπιστήμιο Αθηνών, με πρωτοβουλία του Ελληνικού Δικτύου για την ΕΚΕ, στα πλαίσια του

συγχρηματοδοτούμενου προγράμματος από την ΕΕ «Ερμή» , έρευνα για την ΕΚΕ στις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Οι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν την πλειοψηφία των επιχειρήσεων στην Ελλάδα, εκείνες δε που απασχολούν λιγότερα από 100 άτομα υπερβαίνουν το 99% του συνόλου των επιχειρήσεων (www.disabled.dr/lib/?p=8085). Οι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας, καθώς και στην ανάπτυξή της. Σε δείγμα 300 μικρομεσαίων επιχειρήσεων τα αποτελέσματα που προέκυψαν είναι τα εξής:

- Οι πρακτικές εφαρμογές που υλοποιούν οι επιχειρήσεις, επικεντρώνονται κυρίως σε θέματα εσωτερικής ΕΚΕ, που σχετίζονται με τη λειτουργία της επιχείρησης και τους εργαζομένους. Ενώ περίπου οι μισές από τις επιχειρήσεις του δείγματος αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες σχετικές με το περιβάλλον.

- Από την ιεράρχηση των τομέων εφαρμογής δράσεων κατά σημαντικότητα, προκύπτει ότι οι σημαντικότεροι τομείς είναι ο τομέας του ανθρώπινου δυναμικού και ο τομέας της αγοράς. Ενώ ως σημαντικότερα οφέλη χαρακτηρίζονται η βελτίωση της εταιρικής εικόνας και η βελτίωσης του εργασιακού κλίματος εντός της επιχείρησης.

- Σύμφωνα με την έρευνα προέκυψε ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις της χώρας ακολουθούν σε μέτριο έως χαμηλό βαθμό πρακτικές ΕΚΕ και αυτό οφείλεται κυρίως σε συνδυασμό παραγόντων όπως το κόστος, η ανεπαρκής ενημέρωση και η έλλειψη χρόνου.

- Επίσης αξίζει να αναφερθεί ότι 8 στις 10 επιχειρήσεις του δείγματος επιθυμούν περισσότερη ενημέρωση για το αντικείμενο της ΕΚΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Ανατρέχοντας στην ιστορία, συναντάμε πρακτικές ΕΚΕ που εφαρμόστηκαν σε διάφορα μέρη του κόσμου πριν από περισσότερα από 4000 χρόνια. Οι πρώτες πρακτικές ΕΚΕ είχαν τελείως διαφορετική μορφή από ότι έχουν σήμερα. Για παράδειγμα, σε αρχαία ινδουιστικά, ισλαμικά και βουδιστικά κείμενα περιλαμβάνονται παραινήσεις για την τοκογλυφία, καθώς και για τη φορολόγηση του πλούτου (Wayne V., 2010).

Οι πρώτοι νόμοι για την προστασία των δασών που επιβλήθηκαν στις υλοτομικές δραστηριότητες, συναντώνται περίπου 5000 χρόνια πριν. Στην αρχαία Μεσοποταμία, γύρω στο 1700 π.Χ., ο βασιλιάς Χαμουραμπί θέσπισε έναν κώδικα σύμφωνα με τον διακυβέρνησης (Wayne V., 2010). Επίσης, ακολούθησε μια σειρά από πολιτικές ενέργειες και πρωτοβουλίες από κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς, σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, όπου αποτέλεσαν σημαντικούς σταθμούς στην πορεία της ΕΚΕ.

Το 1995, υπεγράφη στο Λονδίνο, από Ευρωπαίους επιχειρηματίες και Διευθυντές επιχειρήσεων, η “Ευρωπαϊκή Διακήρυξη των Επιχειρήσεων κατά του Κοινωνικού Αποκλεισμού”, με στόχο την προαγωγή της εταιρικής υπευθυνότητας και ακολούθησε η δημιουργία του Ευρωπαϊκού Δικτύου Επιχειρήσεων για την Κοινωνική Συνοχή (European Business Network for Social Cohesion – EBNSC) με έδρα τις Βρυξέλλες. Αποστολή του Δικτύου είναι να στηρίζει τις επιχειρήσεις να επιτυγχάνουν κέρδος, βιώσιμη ανάπτυξη και ανθρώπινη πρόοδο, ενσωματώνοντας την ΕΚΕ στον πυρήνα της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας. Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο αριθμεί σήμερα 75 μέλη – πολυεθνικές εταιρείες και 27 εθνικούς αντιπροσώπους, μέσω των οποίων φτάνει τις 2000 επιχειρήσεις σε όλη την Ευρώπη. Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο υποστηρίζει ενεργά τη δημιουργία αντίστοιχων Δικτύων σε τοπικό επίπεδο (ανακτήθηκε από: www.csreurope.org, 11/06/2010).

Σε διεθνές επίπεδο, το 1999, στο διεθνές φόρουμ του Νταβός, συζητείται για πρώτη φορά η πρωτοβουλία του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ,

Kofi Annan, περί κώδικα συμπεριφοράς των επιχειρήσεων. Με τον κώδικα αυτό ο Kofi Annan ζήτησε από πολυεθνικές κυρίως εταιρείες του ιδιωτικού τομέα, αλλά και επιλεγμένες ΜΚΟ, να δημιουργήσουν ένα πλαίσιο αναφοράς της κοινωνικής ευθύνης στην παγκόσμια οικονομία, σηματοδοτώντας την αναγκαιότητα υπεύθυνης επιχειρηματικής δραστηριότητας σε παγκόσμιο επίπεδο. Ακολούθησε η σύνταξη του “Οικουμενικού Συμφώνου” (Global Compact), στο οποίο περιγράφονται οι δέκα αρχές των Ηνωμένων Εθνών περί σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των εργασιακών δικαιωμάτων και της προστασίας του περιβάλλοντος.

(ανακτήθηκε από: www.unglobalcompact.org, 12/06/2010).

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στη Σύνοδο Κορυφής που πραγματοποιήθηκε το Μάρτιο του 2000 στη Λισσαβόνα, έθεσε ως στρατηγικό στόχο να γίνει η Ευρώπη έως το 2010 «η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη ανάπτυξη, με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή». Για την υλοποίηση αυτού του οράματος, το CSR Europe σε συνεργασία με άλλους Οργανισμούς, εργάστηκε για την προώθηση της ευρωπαϊκής επιχειρησιακής εκστρατείας για την ΕΚΕ, με στόχο να κινητοποιήσει 500.000 επιχειρηματίες να ενσωματώσουν την ΕΚΕ στην επιχειρησιακή τους στρατηγική έως το 2005.

Τον Ιούλιο του 2001, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσιάζει την «Πράσινη Βίβλο», προωθώντας το επίσημο πλαίσιο για την ΕΚΕ, ενώ το Νοέμβριο του ίδιου έτους, πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα το πρώτο Πανευρωπαϊκό Συνέδριο για την ΕΚΕ, που στόχο είχε τόσο την ευρύτερη διάδοση της έννοιας της ΕΚΕ, όσο και τη διευκρίνιση και παροχή απαντήσεων σε κρίσιμα ερωτήματα που απασχολούσαν την επιχειρηματική κοινότητα.

Επίσης τον Οκτώβριο του 2001, ιδρύθηκε το “Πολυμελές Φόρουμ της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ΕΚΕ” (European Multi – Stakeholder Forum), για περαιτέρω εξέταση, διαβούλευση και παρουσίαση προς την Ε.Ε προτάσεων για την προώθηση της καινοτομίας, της διαφάνειας και της

σύγκλισης των εργαλείων και πρακτικών ΕΚΕ (ανακτήθηκε από: www.csreurope.org, 11/06/2010).

2. ΛΟΓΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ Ε.Κ.Ε.

Μια σειρά από ποικίλους λόγους, τόσο σε τοπικό όσο και σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο, καθιστούν την ανάγκη για δόμηση και εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ όλο και πιο επιτακτική με την πάροδο του χρόνου.

Η ανάπτυξη της ΕΚΕ συνδέεται άμεσα με τις εξελίξεις στους τομείς της τεχνολογίας, της επικοινωνίας, της διοίκησης, καθώς και στις ραγδαίες εξελίξεις τις τελευταίας εικοσαετίας. Πιο συγκεκριμένα, οι λόγοι αυτοί μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- *Η Παγκοσμιοποίηση της Αγοράς.*

Στο ερώτημα γιατί οι επιχειρήσεις επιδιώκουν όλο και περισσότερο να προβάλλουν ένα “κοινωνικά ευαίσθητοποιημένο” προφίλ, η απάντηση δεν μπορεί παρά να είναι άμεσα συνδεδεμένη με την έννοια της Παγκοσμιοποίησης. Ο κόσμος μας έχει αλλάξει λόγω του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης και ταυτόχρονα έχει μεταβληθεί το επιχειρηματικό κλίμα και οι απαιτήσεις απέναντι σε έννοιες όπως είναι η οικονομική ανάπτυξη, η κοινωνική συνοχή, η σταθερότητα και η καλή εταιρική διακυβέρνηση. Η παγκοσμιοποίηση, σε συνδυασμό με τις τεχνολογικές εξελίξεις, αναμφίβολα επέφεραν ραγδαίες αλλαγές στην κοινωνία και στην οικονομία, τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Επιπλέον, πληθώρα προβλημάτων έγιναν ευρέως γνωστά, όπως η παγκόσμια ανησυχία για το περιβάλλον, η φτώχεια και η ανάγκη για κοινωνική συνοχή, εντείνοντας ακόμα περισσότερο την ανάγκη για βιώσιμη ανάπτυξη [OECD Online Bookshop, 2001].

Αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης ήταν πολλές επιχειρήσεις να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους σε όλο τον κόσμο, αποκτώντας τεράστιο μέγεθος, πολλαπλασιάζοντας παράλληλα την περιοχή της ευθύνης τους σε αυτόν. Αποτέλεσε επομένως παγκόσμια κοινωνική απαίτηση, να αναλάβουν

μεγαλύτερες υπευθυνότητες ώστε να διαχειριστούν αποτελεσματικότερα την αναπόφευκτη επίδρασή τους.

- *Η Δημιουργία της «Κοινωνίας της Πληροφορίας».*

Η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας και η ανάπτυξη του διαδικτύου, έδωσε τη δυνατότητα στους ανθρώπους να έχουν απεριόριστη πρόσβαση σε αμέτρητες πληροφορίες και να μένουν ενήμεροι για όλα όσα συμβαίνουν γύρω τους. Το γεγονός αυτό είχε ως αποτέλεσμα την ενδυνάμωση του διεκδικητικού ρόλου των καταναλωτών απέναντι στις επιχειρήσεις, εφόσον απέκτησαν την απεριόριστη δυνατότητα να πραγματοποιούν συγκρίσεις προϊόντων και τιμών και να πληροφορούνται για όλες τις ενέργειες των εταιρειών (θετικές και αρνητικές). Έτσι λοιπόν οι καταναλωτές παίρνουν δραστικά τον έλεγχο, απαιτώντας προϊόντα και υπηρεσίες σχεδιασμένα για τις μοναδικές τους ανάγκες, πιέζοντας για χαμηλότερες τιμές σε συνδυασμό με υψηλότερη ποιότητα και καινοτομία.

- *Ο Εντεινόμενος Ανταγωνισμός.*

Ως συνέπεια της παγκοσμιοποίησης, η απόκτηση και διατήρηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, έγινε δύσκολη υπόθεση για τις επιχειρήσεις. Παρεμφερή προϊόντα διατίθενται σε διαφορετικές αγορές, πάνω σε εντελώς ανόμοιες και ετερόκλητες βάσεις ανταγωνισμού. Οι χαμηλότερες τιμές, η υψηλότερη ποιότητα, τα καινοτομικά χαρακτηριστικά και οι καλύτερες συνοδευτικές υπηρεσίες, αποτελούν πλέον standards για όλους τους ανταγωνιστές.

Η εξέλιξη της τεχνολογίας επίσης, αλλάζει τη φύση του ανταγωνισμού με απρόβλεπτο τρόπο, επεκτείνοντας τα όρια του “πιθανού” και του “δυνατού”, καθώς και τις απαιτήσεις του καταναλωτικού κοινού. Οι επιχειρήσεις έχουν πλέον συνειδητοποιήσει ότι η βιωσιμότητα του ανταγωνιστικού τους πλεονεκτήματος βασίζεται πάρα πολύ στη διαφοροποίησή τους από τον ανταγωνισμό, μέσω της προβολής των δράσεων ΕΚΕ που αναλαμβάνουν να υλοποιήσουν και που κρίνουν πως θα

έχουν την ανάλογη αποδοχή από το αγοραστικό τους κοινό (Hammer M. & Champy J., 2001).

- *Η Αλλαγή στην Επιχειρηματική Πραγματικότητα.*

Η αλλαγή που συντελείται στον κόσμο των επιχειρήσεων κατά τα τελευταία είκοσι έτη, τόσο σε τοπική όσο και σε παγκόσμια κλίμακα, είναι συνεχής, διεισδυτική και επίμονη. Η ραγδαία αύξηση της τεχνολογικής αλλαγής προωθεί με κάθε τρόπο την καινοτομία. Ο κύκλος ζωής των προϊόντων μετράται πλέον σε μήνες και όχι σε έτη, όπως ήταν στο παρελθόν. Οι σύγχρονες εταιρείες οφείλουν να κινούνται εξαιρετικά γρήγορα, συμπορευόμενες με τις παγκόσμιες εξελίξεις και να στρέφονται προς πολλές κατευθύνσεις και στόχους ταυτόχρονα, ανιχνεύοντας κάθε πιθανό τρόπο διαφοροποίησης και ανάδειξης του εταιρικού τους προφίλ, διαφορετικά κινδυνεύουν να μείνουν εκτός ανταγωνισμού.

Στη σημερινή εποχή, δεν είναι τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που οδηγούν την επιχείρηση σε μακράς διάρκειας επιτυχία, αλλά οι διαδικασίες που καθιστούν ανταγωνιστική, η εξασφάλιση της υψηλής ποιότητας και η υιοθέτηση πρακτικών ευαίσθητων στις κοινωνικές ανάγκες. Η διαφορά ανάμεσα στις νικήτριες και στις χαμένες επιχειρήσεις, έγκειται ακριβώς στο ότι οι πρώτες έχουν συνειδητοποιήσει το πόσο αποτελεσματική είναι η δραστηριοποίηση στα πλαίσια της ΕΚΕ.

3. ΟΠΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Σύμφωνα με μελέτη που πραγματοποιήθηκε το 2008, από το Τμήμα Βιομηχανικής Διοίκησης και Επιχειρησιακής Έρευνας του ΕΜΠ, η Εταιρική Υπευθυνότητα κατηγοριοποιείται με βάση τρεις οπτικές (Παναγιώτου Ν. & Αραβώσης Κ., 2008):

- *Σκεπτικιστική Οπτική:*

Η οπτική αυτή υιοθετεί μια επιφυλακτική και κριτική στάση απέναντι στην ΕΚΕ, καθώς υποστηρίζει πως ο πιο σημαντικός στόχος της είναι να παρέχει όσο το δυνατόν περισσότερο πλούτο στους μετόχους των

επιχειρήσεων, εξυπηρετώντας με αυτό τον τρόπο ένα μόνο ένα επιλεκτικό τμήμα της κοινωνίας.

- *Ουτοπική Οπτική.*

Η Ουτοπική Οπτική αντικατοπτρίζει την ιδέα ότι η επιχείρηση έχει την ηθική υποχρέωση απέναντι σε όλους τους εμπλεκόμενους με αυτήν, και όχι μόνο στους μετόχους της, να τους ωφελεί με όποιον τρόπο μπορεί.

- *Ρεαλιστική Οπτική.*

Είναι η οπτική με τη μεγαλύτερη αποδοχή, τόσο στον επιστημονικό όσο και στον επιχειρηματικό χώρο. Με βάση αυτή, η ΕΚΕ είναι η διαχείριση του αντίκτυπου που έχει η λειτουργία μιας επιχείρησης, στους άμεσους και έμμεσους εμπλεκόμενους με αυτή, άρα στην κοινωνία στην οποία δρα και αναπτύσσεται. Επομένως, η ΕΚΕ δεν περιλαμβάνει μόνο τα κεφάλαια που διατίθενται από τις επιχειρήσεις για την επίλυση κοινωνικών προβλημάτων, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνει τη δική της διακυβέρνηση, την εκπλήρωση της αποστολής της, την εφαρμογή των αξιών της, τη συνεργασία της με κάθε είδους εμπλεκόμενο, τη μέτρηση και κοινοποίηση των αποτελεσμάτων της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

1. ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Διακρίνονται πέντε τύποι επιχειρήσεων, βάσει του τρόπου με τον οποίο αντιλαμβάνονται και θέτουν σε εφαρμογή προγράμματα ΕΚΕ (ανακτήθηκε από: www.csrhellas.gr , 28/05/2010):

- *Η «Μη – Ευαισθητοποιημένη» Επιχείρηση.*

Οι επιχειρήσεις αυτού του τύπου δεν αναγνωρίζουν με προθυμία τις κοινωνικές τους ευθύνες και μένουν αμέτοχες απέναντι στο κοινωνικό σύνολο. Θεωρούν ότι τα κοινωνικά έργα δεν αποφέρουν άμεσα οφέλη, ενώ αντίθετα απαιτούν κεφάλαια, ειδική γνώση και δικτύωση, που οι ίδιες δεν διαθέτουν. Στην τυπολογία αυτή εντάσσονται και οι επιχειρήσεις που αρκούνται στην υποχρεωτική συμμόρφωση με τους νόμους.

- *Η «Φιλάνθρωπος» Επιχείρηση.*

Η «φιλάνθρωπος» επιχείρηση ενεργεί με γνώμονα τις ηθικές αξίες και τις επιλογές του ιδρυτή της. Το φιλανθρωπικό της έργο δεν εντάσσεται στην επιχειρηματική της στρατηγική και συνήθως δεν δημοσιοποιείται.

- *Ο «Αποσπασματικός Χορηγός».*

Οι επιχειρήσεις αυτές επιδιώκουν μέσω των χορηγιών τους να διαμορφώσουν και να προβάλλουν ένα καλό εταιρικό όνομα. Επιλέγουν τις ενέργειες που θα υλοποιήσουν με βάση τις προτάσεις ή τις πιέσεις που δέχονται από την κοινωνία και τις ευκαιρίες προβολής που τους προσφέρουν, χωρίς να τις συνδέουν με τη γενικότερη στρατηγική τους.

- *Ο «Συνεπής Χορηγός».*

Οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις επιδιώκουν να συμβάλλουν στη βελτίωση του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος. Επιλέγουν προγράμματα ΕΚΕ που να εναρμονίζονται με τη φιλοσοφία και τη στρατηγική

της εταιρείας και καθιστούν κοινωνούς των δράσεών τους και τους εργαζόμενους, καθώς και τους λοιπούς συνεργάτες τους.

- Ο «Ενεργός Εταιρικός Πολίτης».

Η επιχείρηση “ενεργός πολίτης” θέτει την ΕΚΕ στην καρδιά της φιλοσοφίας της και αναδιαμορφώνει τη λειτουργία και τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, ώστε να την υπηρετεί κατά το δυνατόν καλύτερα. Επιδιώκει μέσα από τη συνεργασία με άλλους φορείς, να συμβάλλει στην αιεφόρο ανάπτυξη, χωρίς να αποζητά βραχυπρόθεσμα οφέλη. Οι εργαζόμενοι αυτής της επιχείρησης δεν αποτελούν ένα εσωτερικό ακροατήριο, αλλά συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση και υλοποίηση των υπεύθυνων κοινωνικών δράσεων.

2. Η ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Συγκριτικά με τα δεδομένα της Ευρώπης, στην Ελλάδα η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη αποτελεί σχετικά νέα έννοια, που έχει αποκτήσει ώθηση από το 2001 μεταξύ επιχειρηματιών, οργανισμών προώθησης της ΕΚΕ, και της Πολιτείας. Η ακαδημαϊκή έρευνα βρίσκεται στα πρώτα της βήματα όσον αφορά στο συγκεκριμένο αντικείμενο, εστιάζοντας κυρίως στον ρόλο της επιχείρησης εντός των πλαισίων της κοινωνίας, ένα ρόλο που υπόκειται σε εντυπωσιακή μεταβολή.

Μία πρώτη βασική παραδοχή για την Εταιρική Υπευθυνότητα είναι το γεγονός ότι δεν αποτελεί πια μία «περιφερειακή δραστηριότητα» για τις επιχειρήσεις. Ακόμη και έτσι όμως, σύμφωνα με διαπιστώσεις ειδικών Συμβούλων Επικοινωνίας, στον τομέα της Ε.Κ.Ε («Αναλυτής», 2007), φαίνεται ότι στον Ελλαδικό χώρο οι εταιρείες δεν έχουν καταλήξει σε κάποιο απόλυτο μοντέλο δράσης, και έτσι, σε πολλές περιπτώσεις, ακόμη συμβαίνει να αποκαλούνται προγράμματα Ε.Κ.Ε. σποραδικές χορηγίες ή φιλανθρωπικές εκδηλώσεις, γεγονός που ερμηνεύεται εν μέρει από το ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις είναι μικρομεσαίες ή και οικογενειακές, και η εταιρική τους υπευθυνότητα ταυτίζεται κυρίως με την αντίληψη περί φιλανθρωπίας του ιδιοκτήτη.

Κρίσιμο στοιχείο, όμως, για την υιοθέτηση πρακτικών Ε.Κ.Ε αποτελεί η εκτεταμένου βαθμού διαφθορά στην Ελλάδα. Ενδεικτικά, σύμφωνα με την *Αρχή Διεθνούς Διαφάνειας*, η Ελλάδα κατά το 2003 ήταν 50^η μεταξύ 133 κρατών στην κλίμακα διαφθοράς. Η *Αρχή Διεθνούς Διαφάνειας* με περίπου 90 τμήματα – κλάδους σε παγκόσμια κλίμακα, θεωρεί τη διαφθορά ως τον απόλυτο φραγμό στην ανάπτυξη και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Πρεσβεύει, το ότι οι εταιρείες οφείλουν να δημιουργήσουν μία αποκλειστική, εσωτερική κουλτούρα βασισμένη στην εμπιστοσύνη, εντός των πλαισίων της οποίας η δωροδοκία δεν θα είναι σε καμία περίπτωση ανεκτή.

Σημαντικά είναι τα αποτελέσματα της πρωτοποριακής διεθνούς μελέτης για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη που παρουσιάστηκαν από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο του Centre for Sustainability & Excellence (CSE, 2005), κ. Νίκο Αυλώνα. Στόχος της έρευνας ήταν ο προσδιορισμός των αντιλήψεων των επιχειρήσεων σε τρία καίρια ζητήματα για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, που είναι η επίδραση της ΕΚΕ στη βιώσιμη ανάπτυξη / αειφορία και Εταιρική Φήμη, η αξιολόγηση του απολογισμού που διαθέτουν οι επιχειρήσεις για ενέργειες ΕΚΕ και οι καλές πρακτικές σε θέματα που αφορούν την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και αξιοποίησή της στη βελτίωση της εταιρικής κοινωνικής φήμης και αειφορίας, τόσο σε μικρομεσαίες όσο και σε μεγάλες επιχειρήσεις.

Τα αποτελέσματα της έρευνας, στην Ελλάδα και στην υπόλοιπη Ευρώπη συνοψίζονται παρακάτω:

- Υπάρχει από τη μεγάλη πλειοψηφία των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα στην Ελλάδα, η έλλειψη συστηματικών μεθοδολογιών και μοντέλων, για την πλήρη ενσωμάτωση, αξιολόγηση αλλά και κατανόηση του απολογισμού που διαθέτουν για ενέργειες και πρακτικές ΕΚΕ.
- Ενώ οι πρακτικές ΕΚΕ, φαίνεται να είναι κύριο χαρακτηριστικό εταιρειών με σύγχρονες πρακτικές μάνατζμεντ, δεν διαφαίνεται η άμεση επίδραση τους στα επιχειρησιακά αποτελέσματα. Αντίστοιχα η επίδραση των ενεργειών ΕΚΕ είναι άμεση στις

αντιλήψεις των συμμετοχών και κατά συνέπεια στην εταιρική φήμη.

- Το 47% των επιχειρήσεων δηλώνει ότι το ποσοστό του ετήσιου κέρδους που χρησιμοποιήθηκε το προηγούμενο οικονομικό έτος (2003) σε σχετικές δραστηριότητες με την ΕΚΕ ήταν λιγότερο από 0,5% επί του συνολικού κέρδους. Οι μεγάλες επιχειρήσεις ξοδεύουν σημαντικά περισσότερο από τις ΜΜΕ.
- Μόνο το 37% των εταιρειών που συμμετείχαν σε αυτήν την έρευνα φαίνεται να διαθέτει ολοκληρωμένη εταιρική στρατηγική για την ΕΚΕ, αναπτύσσουν ετήσια έκθεση δημοσιεύοντας πέρα από την οικονομική, την περιβαλλοντική και κοινωνική απόδοση, έχουν υπεύθυνο άτομο ή επιτροπή για την ΕΚΕ.

Συνοπτικά από τα αποτελέσματα της Διεθνούς Μελέτης διαφαίνεται ότι στο αρχικό στάδιο ωριμότητας, στο οποίο βρίσκεται η πλειοψηφία των μεγάλων επιχειρήσεων στην Ελλάδα, οι πρακτικές της ΕΚΕ είναι μέρος των δραστηριοτήτων κυρίως του τμήματος Δημοσίων Σχέσεων και Επικοινωνίας με έμφαση στη φιλανθρωπία και χορηγία παρόλο που υπάρχει αναγνώριση της σημασίας της ως προς τη βιώσιμη ανάπτυξη. Αντίστοιχα ο πρόχειρος προγραμματισμός σχετικών δραστηριοτήτων μπορεί να αποβεί ανούσιος και να οδηγήσει σε περιττές δαπάνες.

Για τις ώριμες επιχειρήσεις η ΕΚΕ αποτελεί πλέον αναπόσπαστο κομμάτι της εταιρικής πολιτικής και στρατηγικής, ενώ μια σειρά από καλές πρακτικές διαγνώστηκαν από πολυεθνικές επιχειρήσεων που αποδεικνύουν πως βρίσκονται σε ένα εξαιρετικά καλό επίπεδο ενσωμάτωσης της ΕΚΕ στην στρατηγική τους. Σε αυτό το στάδιο συνήθως υπάρχει αρμόδιο τμήμα ή επιτροπή που είναι υπεύθυνη για σχετικές δραστηριότητες, για την επίτευξη στρατηγικών στόχων, καθώς και για την ετήσια δημοσιοποίηση Κοινωνικού Απολογισμού. Σε αυτό το επίπεδο φαίνεται βρίσκονται ελάχιστες επιχειρήσεις σήμερα στην Ελλάδα.

Οι πολυεθνικές βιομηχανικές εταιρείες που λειτουργούν στην Ελλάδα και λίγες εγχώριες, είναι οι πλέον ενεργοί οργανισμοί στην εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ. Μερικές από αυτές δημοσιεύουν ετησίως κοινωνικούς και

περιβαλλοντικούς απολογισμούς ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, εξασφαλίζοντας έτσι στα ενδιαφερόμενα μέρη τους αυξημένη διαφάνεια και ευρύτερο πλαίσιο λήψης αποφάσεων. Η παροχή υπηρεσιών και ο εμπορικός τομέας ανέδειξαν μία εύρωστη οικονομική ανάπτυξη κατά τα τελευταία έτη στην Ελλάδα. Ως συνέπεια, οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών και οι εμπορικές εταιρείες επένδυσαν κυρίως σε προγράμματα αναδοχής τέχνης και έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων και σποραδικά σε προγράμματα κοινωνικών σχέσεων (Tsakarestou, 2004).

Στην Ελλάδα αρμόδιο για την πολιτική όσον αφορά τα ζητήματα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης είναι το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας. Η Ελληνική Πολιτεία εξετάζει πρακτικές, κυρίως σχετικές με την εσωτερική διάσταση της ΕΚΕ, προκειμένου να ενσωματωθούν τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα στην επιχειρησιακή λειτουργία και στρατηγική των ελληνικών επιχειρήσεων. Αυτές οι πρακτικές δεν αποτελούν έναν ξεχωριστό τομέα στο σύστημα διακυβέρνησης προς το παρόν, αλλά προάγονται από νόμους, προγράμματα, έργα, πρωτοβουλίες και εθνικά σχέδια δράσης για την ενθάρρυνση και την διαμόρφωση ευνοϊκότερο κλίματος για την ανάπτυξη δράσεων ΕΚΕ.

Η Ελληνική Πολιτεία δραστηριοποιούνται στην προώθηση της έννοιας της «επιχειρηματικής αριστείας», μέσω του επιχειρησιακού προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα», του Γ' ΚΠΣ, και μέσω της επιβράβευσης της περιβαλλοντικής μέριμνας και της Επιχειρηματικής Κοινωνικής Ευθύνης στους τομείς της ενέργειας, του τουρισμού, της μεταποίησης, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της έρευνας. Επίσης, στο πλαίσιο συνεργασίας του δημοσίου με τον ιδιωτικό τομέα, τον Ιούνιο του 2006 υπογράφηκε Μνημόνιο Συνεργασίας για την προώθηση της ισότητας των δύο φύλων στους χώρους εργασίας μεταξύ της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και του Ελληνικού Δικτύου για την ΕΚΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη ανά Τομέα / Κλάδο

1. Ευρύτερος Δημόσιος Τομέας

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη αφορά τόσο τις ιδιωτικές επιχειρήσεις όσο και τις δημόσιες κάθε μορφής, οι οποίες όχι μόνο δεν απαλλάσσονται εξαιτίας του δημόσιου χαρακτήρα τους να λειτουργούν ως κοινωνικά και περιβαλλοντικά υπεύθυνοι φορείς, αλλά αντιθέτως, εξαιτίας του κοινωφελούς σκοπού τους επιβάλλεται να αποτελέσουν πρότυπα καλών πρακτικών ΕΚΕ.

Η Πράσινη Βίβλος και η Ανακοίνωση της Ε.Ε. το 2002 ειδικότερα, αναφέρονται στον τομέα αυτό, μέσω της μνημόνευσης των οργανισμών της λεγόμενης «κοινωνικής οικονομίας», οι οποίοι προτείνεται να εκδίδουν ετήσιες αναφορές με τη μορφή απολογισμού, σχετικά με την δράση και την αποτελεσματικότητά τους, σε τρία επίπεδα : οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό. Ωστόσο προκειμένου να πετύχουν την ολοκληρωμένη τεκμηρίωση των ετήσιων αναφορών, οι ΔΕΚΟ θα πρέπει να αναπτύξουν ολοκληρωμένους μηχανισμούς σχεδιασμού, εκτέλεσης και παρακολούθησης και πληροφόρησης της ΕΚΕ, προκειμένου να εφαρμοστεί ολοκληρωμένα και στο σύνολο του οργανισμού.

Αντίστοιχα, κρίνεται αναγκαία η συμμετοχή τους σε δίκτυα για την ΕΚΕ, από όπου θα μπορούν να αντλήσουν εμπειρία και καλές πρακτικές από τον πιο ευέλικτο ιδιωτικό τομέα. Ιδιαίτερα σημαντική για την αποτελεσματική εφαρμογή της ΕΚΕ στις ΔΕΚΟ, εξαιτίας του μεγέθους και της διασποράς τους, κρίνεται και η εφαρμογή διεθνών προτύπων για την ΕΚΕ και το περιβάλλον.

Ιδιαίτερα στην Ελλάδα, είναι ευρύτερα γνωστό ότι η πρακτική στον ευρύτερο δημόσιο τομέα είναι αρκετά αντιφατική, αφού βρισκόμαστε ακόμη σε στάδιο μετεξέλιξης της αγοράς, από την παρελθούσα μονοπωλιακή και προνομιακή υπέρ των δημοσίων επιχειρήσεων κατάσταση σε συνθήκες ελεύθερης αγοράς, όπου αναπτύσσεται ο ανταγωνισμός με αποτέλεσμα και οι εταιρίες του ευρύτερου δημόσιου τομέα να εκτίθενται στις ίδιες συνθήκες με αυτές των ιδιωτικών επιχειρήσεων. Στο πλαίσιο αυτό αναδεικνύεται ως επιτακτική ανάγκη η προσαρμογή και των επιχειρήσεων αυτό στις νέες

συνθήκες και η γρήγορη ανταπόκρισή τους στα θέματα που θέτει ο προβληματισμός για την ανάπτυξη της ΕΚΕ ώστε αφενός να επιβεβαιώσουν και έμπρακτα το χαρακτήρα τους ως επιχειρήσεις κοινωφελούς χαρακτήρα αφετέρου να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικότερα τις νέες συνθήκες λειτουργίας του περιβάλλοντος τους (ανακτήθηκε από: www.csrhellas.org, 04/06/2010).

2. Βιομηχανία

Η βιομηχανία είναι ο τομέας της επιχειρηματικής δραστηριότητας που απασχολεί το μεγαλύτερο πλήθος εργαζομένων και εξαιτίας αυτού συνδέεται περισσότερο με την τοπική κοινωνία ως φορέας απασχόλησης, ενώ ταυτόχρονα η δράση της συνδέεται άμεσα με το φυσικό περιβάλλον (χρήση πρώτων υλών στην παραγωγή, μεγάλη κατανάλωση ενέργειας). Κατά συνέπεια, είναι ο τομέας που εκτίθεται περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο σε κριτική, για επιμέρους θέματα που σχετίζονται με την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη.

Παρ' όλα αυτά, στον τομέα της Βιομηχανίας διαπιστώνεται ότι η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη έχει και τη μεγαλύτερη παράδοση, όπως επίσης και τις περισσότερες πρακτικές εφαρμογές, που καλύπτουν κατά περίπτωση τόσο το εσωτερικό περιβάλλον (εργαζόμενους), όσο και το εξωτερικό περιβάλλον (πελάτες, προμηθευτές, συνεργάτες, τοπική κοινωνία), αλλά και το φυσικό περιβάλλον. Ενδεικτικό στοιχείο της προσπάθειας που καταβάλλεται από την ελληνική βιομηχανία σχετικά με την ανάπτυξη και διάδοση της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, είναι και το γεγονός ότι η πλειοψηφία των ιδρυτικών μελών του Ελληνικού Δικτύου για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη ανήκει στον τομέα της βιομηχανίας.

Οι δράσεις που φαίνεται να αναδεικνύονται ως προτεραιότητες για τις βιομηχανικές επιχειρήσεις, περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την πρόληψη και την διασφάλιση της Υγείας και της Ασφάλειας στους χώρους εργασίας, την προστασία του περιβάλλοντος, την προστασία του καταναλωτή, τη συνεχή βελτίωση της ικανότητας των εργαζομένων για απασχόληση, αλλά και τον

σεβασμό των αρχών της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τους μόνιμους συνεργάτες, προμηθευτές και υπεργολάβους της κάθε επιχείρησης.

Σε κάποιες περιπτώσεις οι πρακτικές αυτές προέρχονται από επιχειρήσεις που λειτουργούν ως προμηθευτές, υπεργολάβοι ή υπο κατασκευαστές μεγαλύτερων επιχειρήσεων. Οι επιχειρήσεις αυτές, αν και δεν είναι εξίσου εκτεθειμένες με τους πελάτες τους στον ευρύτερο προβληματισμό για την αναγκαιότητα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, γίνονται άμεσα κοινωνοί των σχετικών θεμάτων και καλούνται να συμπεριλάβουν σχετικές πολιτικές στην επιχειρηματική πρακτική τους, με αντιστάθμισμα την διατήρηση της συνεργασίας τους, δημιουργώντας με αυτό τον τρόπο νέα πλεονεκτήματα έναντι των ανταγωνιστών τους (ανακτήθηκε από: www.csrhellas.org, 04/06/2010).

3. Αγροτικός, Κτηνοτροφικός και Αλιευτικός Τομέας

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη δεν αφορά μόνο τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή των πρώτων υλών και στη βιομηχανία, όπου οι περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις είναι εμφανώς διακριτές, αλλά και τις δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα, που αν και δεν θεωρούνται ιδιαίτερα κοινωνικές ή περιβαλλοντικές, ωστόσο παρουσιάζουν τις χαμηλότερες επιδόσεις σε εργατικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά θέματα.

Από τον αγροτικό, κτηνοτροφικό και αλιευτικό τομέα, προέρχεται ένα μεγάλο ποσοστό των καταναλωτικών προϊόντων. Ωστόσο, εξαιτίας της ιδιομορφίας των κλάδων (πολλοί μικροί παραγωγοί - που δραστηριοποιούνται κυρίως μέσω συνεταιρισμών χωρίς στιβαρή διοικητική υποδομή), δεν μπορούν να ελεγχθούν οι επιπτώσεις τους και κυρίως οι περιβαλλοντικές. Οι δράσεις που αφορούν την αειφόρο ανάπτυξη στη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία προέρχονται κυρίως από πολυεθνικές εταιρίες, που έχουν την δυνατότητα να επενδύσουν και να αναλάβουν δράση προς κοινωνικά υπεύθυνες κατευθύνσεις.

Πιο συγκεκριμένα, η αγροτική δραστηριότητα θεωρείται να έχει την μεγαλύτερη επίδραση στο περιβάλλον από οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα.

Συμβάλλει στο φαινόμενο του θερμοκηπίου και με την αλόγιστη χρήση χημικών και εντομοκτόνων μολύνει τους υδάτινους πόρους. Η Ε.Ε. απέσυρε πρόσφατα πάνω από 100 τύπους εντομοκτόνων, που κρίθηκαν ιδιαίτερα επικίνδυνα για την δημόσια υγεία. Παράλληλα ο αγροτικός κλάδος είναι, με μεγάλη διαφορά, ο μεγαλύτερος καταναλωτής νερού της χώρας.

Ως αιεφόρος γεωργία, νοείται η οργανωμένη προσπάθεια του να διατηρηθούν διαχρονικά υψηλοί οι ρυθμοί παραγωγής και απόδοσης της γης, με παράλληλη μείωση της χρήσης μη ανανεώσιμων πρώτων υλών στην διαδικασία αυτή.

Οι αρχές που πρέπει να διέπουν την κοινωνικά υπεύθυνη γεωργία συνοψίζονται ως εξής:

1. Η παραγωγή εσοδειών με μεγάλη παραγωγικότητα και θρεπτική αξία, κάνοντας όσο το δυνατόν μικρότερη χρήση πόρων.

2. Η διασφάλιση ότι οι παρενέργειες στην ευφορία της γης, στην ποιότητα του νερού, του αέρα και στην βιοποικιλότητα μειώνονται, ενώ πραγματοποιούνται θετικές παρεμβάσεις όπου αυτό είναι δυνατό.

3. Η χρήση ανανεώσιμων πόρων, όπου αυτό είναι δυνατό, με αντίστοιχη μείωση των μη ανανεώσιμων πόρων.

4. Η προστασία της ευημερίας και του περιβάλλοντος των κοινωνιών.

Σε αντίστοιχο πνεύμα διατυπώνονται και οι σκέψεις για την κτηνοτροφία. Η μνήμη της κοινής γνώμης είναι ακόμη νωπή όσον αφορά στο θέμα των τρελών αγελάδων, αλλά το θέμα έχει λάβει περισσότερες διαστάσεις από την χρήση χημικών στην ζωική παραγωγή. Οι αρχές που διέπουν την γεωργία θα πρέπει να διέπουν και την κτηνοτροφία, κυρίως ως προς την χρήση χημικών και τη διαχείριση αποβλήτων, τόσο από την ζωική παραγωγή όσο και από την μεταποίηση δέρματος και κρέατος.

Στην αλιεία τα θέματα είναι λίγο πιο σοβαρά. Σύμφωνα με έρευνα του οργανισμού γεωργίας και αλιείας των Ηνωμένων Εθνών, 48% των θαλασσών

εκμεταλλεύονται πλήρως, 16% υπεραλιεύονται και 9% έχουν εξαντληθεί, δημιουργώντας μεγάλα προβλήματα στα θαλάσσια οικοσυστήματα αλλά και τις παραλιακές κοινότητες που στηρίζονται στην αλιεία. Οι ιχθυοκαλλιέργειες δεν μπορούν να αντικαταστήσουν εύκολα την αλιεία, που αποτελεί τον τελευταίο και σπουδαιότερο τομέα παραγωγής άγριων πρώτων υλών.

Χαρακτηριστικό και των τριών κλάδων που προαναφέρθηκαν είναι ότι στην συνείδηση του πολίτη, φαίνονται να λειτουργούν σε αρμονία με το περιβάλλον, σε αντίθεση με τη βιομηχανία όπου τα αποτελέσματα είναι πιο άμεσα και διακριτά. Ήδη αρκετές οργανώσεις και ιδρύματα έχουν ασχοληθεί με πρωτοβουλίες αειφόρου ανάπτυξης στους συγκεκριμένους κλάδους και πιλοτικές εφαρμογές με πρωτοποριακές τεχνικές παραγωγής, που έχουν υιοθετηθεί από ένα μέρος των παραγωγών αλλά σίγουρα όχι στην επιθυμητή έκταση. Ήδη έχουν καταρτιστεί πρότυπα (industry-specific standards), που διασφαλίζουν τις διεργασίες για την κοινωνικά υπεύθυνη γεωργία και αλιεία, που αν υιοθετηθούν στο σύνολο τους μπορούν να αποτελέσουν ιδανική βάση για την δημιουργία μηχανισμών αυτοελέγχου των επιχειρήσεων.

Ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται η ανάπτυξη κουλτούρας στους κλάδους που να συνδέει την μέσο-μακροπρόθεσμη ανάπτυξη, με την εφαρμογή πρακτικών Ε.Κ.Ε.. Αντίστοιχα, οι άξονες στους οποίους θα πρέπει να στηριχτεί οποιαδήποτε εφαρμογή πρέπει να είναι οι εξής τρεις: προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, βελτίωση συνθηκών εργασίας, ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας (ανακτήθηκε από: www.csrhellas.org, 10/06/2010).

4. Εμπόριο και Υπηρεσίες

Ο τριτογενής τομέας της οικονομίας έχει γνωρίσει ραγδαία αύξηση τα τελευταία χρόνια παγκοσμίως, καθώς η ανάπτυξη του είναι χαρακτηριστικό των αναπτυσσόμενων χωρών. Από τους κλάδους αυτούς προέρχονται πολλές από τις υπηρεσίες που χρησιμοποιούν οι πολίτες στην καθημερινή τους ζωή (μεταφορές, τηλεπικοινωνίες, τραπεζικές υπηρεσίες). Η ΕΚΕ στον τριτογενή τομέα δεν σχετίζεται με άμεσες περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την παραγωγή, αλλά κυρίως με δράσεις κοινωνικής και εργασιακής φύσεως. Και σε αυτή την περίπτωση, οι δράσεις που αφορούν την αειφόρο ανάπτυξη στο

εμπόριο και τις υπηρεσίες προέρχονται από πολυεθνικές κυρίως εταιρίες, που έχουν την δυνατότητα να επενδύσουν και να αναλάβουν δράση προς κοινωνικά υπεύθυνες κατευθύνσεις.

Πιο συγκεκριμένα, στο εμπόριο η διαχείριση της εφοδιαστικής αλυσίδας είναι το σημαντικότερο μέτρο προς αυτή την κατεύθυνση. Είναι χαρακτηριστικό της σύγχρονης οικονομίας η μετακίνηση της βιομηχανικής παραγωγής σε χώρες, όπου το εργατικό κόστος είναι φθηνό και η διοικητική υποδομή χαλαρή (σε αντίθεση με το εργατικό κόστος και την αυστηρή και άκαμπτη νομοθεσία των αναπτυσσόμενων χωρών), γεγονός που οδηγεί σε φαινόμενα καταστρατήγησης σε αρκετές περιπτώσεις βασικών εργατικών δικαιωμάτων και περιβαλλοντικών κανονισμών. Οι έμποροι θα μπορούσαν να θέσουν προδιαγραφές εναρμονισμένες με τις αρχές τις ΕΚΕ, αλλά το παγκοσμιοποιημένο διεθνές εμπόριο δεν μπορεί εύκολά να ελεγχθεί. Άλλωστε ποιος έμπορος ή καταναλωτής μπορεί να αντισταθεί σε ένα ελκυστικό προϊόν με ιδιαίτερα χαμηλή τιμή;

Σε αυτό το σημείο, είναι επιβεβλημένη η οργανωμένη δράση των καταναλωτικών οργανώσεων. Η κοινωνικά υπεύθυνη κατανάλωση είναι ένας θεσμός ιδιαίτερα ανεπτυγμένος στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης και στις ΗΠΑ, και μόνο τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται στην Ελλάδα. Ο θεσμός αυτός αποτελεί ισχυρό μέσο πίεσης στις εταιρίες, προκειμένου να εναρμονίσουν την δράση τους με την κοινωνική ευημερία και αποτελεί τον ισχυρότερο κριτή των δράσεων ΕΚΕ που αναλαμβάνουν οι επιχειρήσεις.

Οι υπηρεσίες έχουν αποτελέσει αντικείμενο ιδιαίτερης μελέτης των οργανισμών που πραγματεύονται θέματα ΕΚΕ, όπως π.χ οι τράπεζες, οι τηλεπικοινωνίες και τα μέσα μαζικής μεταφοράς. Κοινή διαπίστωση στις μελέτες αυτές είναι ότι η ΕΚΕ έχει αρχίσει να αποτελεί σημαντική παράμετρο σχεδιασμού στρατηγικής και μοντέλων διοίκησης, αλλά η εφαρμογή της είναι αποσπασματική και ευκαιριακή. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι σχετικές δράσεις περιλαμβάνουν δράσεις εργασιακού και κοινωνικού περιεχομένου, καθώς και έντονη χορηγική δραστηριότητα, που έχει όμως περισσότερο τα χαρακτηριστικά διαφημιστικής εκστρατείας (ανακτήθηκε από: www.csrhellas.org, 10/06/2010).

Κατηγορίες Πρωτοβουλιών - Δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης

Οι πρωτοβουλίες – δράσεις ΕΚΕ των επιχειρήσεων διαχωρίζονται σε έξι κατηγορίες, ανάλογα με τη φύση και το σκοπό του κάθε προγράμματος – δράσης (Kotler P. & Lee N., 2004):

1. Προώθηση του Σκοπού (Cause – Related Promotion)

Μια εταιρεία εξασφαλίζει κεφάλαια, από εισφορές ή άλλες πηγές, για να αυξήσει την επίγνωση, τη συνείδηση και το ενδιαφέρον, σχετικά με έναν κοινωνικό σκοπό ή για να υποστηρίξει τη χρηματοδότηση, τη συμμετοχή ή την εθελοντική στρατολόγηση για την υλοποίηση μιας κοινωνικής δράσης. Η εταιρεία μπορεί να αναλάβει αυτή την πρωτοβουλία από μόνη της ή να αποτελέσει βασικό συνεργάτη ή σπόνσορα σε προσπάθειες άλλων. Για παράδειγμα, η εταιρεία Body Shop ανέλαβε από μόνη της να προωθήσει το μήνυμα της απαγόρευσης χρήσης ζώων στη δοκιμή καλλυντικών, ενώ η εταιρεία Alevé αποτέλεσε βασικό σπόνσορα του εράνου που πραγματοποίησε το Ίδρυμα Αρθρίτιδας.

2. Μάρκετινγκ Συνδεδεμένο με το Σκοπό (Cause – Related Marketing)

Μια εταιρεία δεσμεύεται να εισφέρει ένα ποσοστό των εσόδων της για ένα συγκεκριμένο σκοπό, βασιζόμενη στις πωλήσεις των προϊόντων της.

Συνήθως αυτές οι προσφορές αφορούν στη συγκεκριμένη χρονική περίοδο κατά την οποία ανακοινώνονται, σε ένα συγκεκριμένο προϊόν και σε μια συγκεκριμένη κοινωνική δράση. Στην περίπτωση αυτή, μια εταιρεία συνεργάζεται συνήθως με έναν μη κερδοσκοπικό οργανισμό, αναπτύσσοντας μια αμοιβαία ευεργετική σχέση, σχεδιασμένη ώστε να αυξήσει τις πωλήσεις ενός συγκεκριμένου προϊόντος, αλλά και να υποστηρίξει οικονομικά την φιλανθρωπική δράση. Για παράδειγμα, η εταιρεία Pampers προσέφερε στη Unicef ένα ευρώ, από την αγορά μιας συγκεκριμένης συσκευασίας βρεφικών πάνων, για την εκστρατεία της καταπολέμησης του βρεφικού τετάνου στις αναπτυσσόμενες χώρες.

3. Εταιρικό Κοινωνικό Μάρκετινγκ (Corporate Social Marketing)

Μια εταιρεία υποστηρίζει την ανάπτυξη ή και την υλοποίηση μιας καμπάνιας, με στόχο την αλλαγή συμπεριφοράς, που αποσκοπεί στη βελτίωση της δημόσιας υγείας, της ασφάλειας, του περιβάλλοντος και της γενικότερης κοινωνικής ευημερίας. Το χαρακτηριστικό που κάνει αυτή την κατηγορία να διαφέρει από την κατηγορία «προώθησης του σκοπού», είναι η εστίαση που γίνεται στην αλλαγή συμπεριφοράς του κοινού στο οποίο απευθύνεται η καμπάνια. Μια εταιρεία μπορεί να αναπτύξει και να υλοποιήσει μια τέτοια καμπάνια από μόνη της ή σε συνεργασία με άλλους κρατικούς οργανισμούς ή ΜΚΟ. Για παράδειγμα, η Philip Morris ξεκίνησε μόνη της μια εκστρατεία παρακίνησης των γονέων να μιλήσουν στα παιδιά τους για τις συνέπειες του καπνίσματος, ενώ η Pampers συμβουλεύει τους γονείς να τοποθετούν τα μωρά για ύπνο σε ύπτια θέση για την καλύτερη ανάπτυξη των οργάνων τους.

4. Εταιρική Φιλανθρωπία (Corporate Philanthropy)

Μια εταιρεία κάνει μια άμεση προσφορά για έναν κοινωνικό σκοπό ή προς ένα φιλανθρωπικό ίδρυμα, συνήθως με τη μορφή μετρητών, δωρεών ή παροχής εσωτερικών υπηρεσιών. Αυτή η πρωτοβουλία ήταν ίσως η πιο συνηθισμένη για πολλές δεκαετίες, ενώ κατά τα τελευταία έτη, οι εταιρείες δέχονται εσωτερικές και εξωτερικές πιέσεις για να κινηθούν προς μια πιο στρατηγική προσέγγιση, συνδέοντας τις φιλανθρωπικές τους δραστηριότητες με τους επιχειρηματικούς τους στόχους.

5. Εταιρικός Εθελοντισμός (Community Volunteering)

Μια εταιρεία υποστηρίζει και ενθαρρύνει τους εργαζόμενους, τους συνεργάτες και τα μέλη franchise, να προσφέρουν εθελοντικά το χρόνο και την εργασία τους, ώστε να υποστηρίξουν το έργο των ΜΚΟ και της τοπικής κοινωνίας. Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να είναι μια ανεξάρτητη πρωτοβουλία της εταιρείας ή να γίνει μέσω συνεργασίας με μια ΜΚΟ ή έναν κρατικό φορέα. Για παράδειγμα, οι εργαζόμενοι της εταιρείας Shell συνεργάστηκαν με τους υπεύθυνους της ΜΚΟ “The Ocean Conservancy” σε μια εκστρατεία για τον καθαρισμό ακτών.

6. Κοινωνικά Υπεύθυνες Επιχειρηματικές Πρακτικές (*Socially Responsible Business Practices*)

Μια εταιρεία υιοθετεί και διεξάγει προαιρετικές επιχειρηματικές πρακτικές και επενδύσεις, που υποστηρίζουν κοινωνικούς σκοπούς και στοχεύουν στην βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας και στην προστασία του περιβάλλοντος.

Για παράδειγμα, η εταιρεία Kraft απέκλεισε όλη τη σχολική αγορά από ομάδα – καταναλωτή, υποστηρίζοντας την προσπάθεια της ιατρικής κοινότητας για την πρόληψη της παιδικής παχυσαρκίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΕΛ.ΤΑ.

Στο πλαίσιο του Στρατηγικού και Επιχειρησιακού Σχεδίου ΕΛΤΑ 2010-2012, σχεδιάστηκε και υλοποιείται ένα Συνολικό Πρόγραμμα Αναδιοργάνωσης, το οποίο περιλαμβάνει τους ακόλουθους άξονες δράσης :

- Διοικητική αναδιοργάνωση.
- Ανασχεδιασμός και αναδιοργάνωση του δικτύου λιανικής.
- Επανασχεδιασμός και αναδιοργάνωση του δικτύου διανομής.
- Αναδιοργάνωση του συστήματος διαβιβάσεων και διαλογής.

Με την υλοποίηση των δράσεων αυτών :

- Ενισχύεται η ανταγωνιστικότητα της Εταιρίας.
- Επιτυγχάνεται λειτουργική και διοικητική ευελιξία.
- Ενισχύεται η αποτελεσματικότητα.
- Περιστέλλονται οι λειτουργικές δαπάνες.
- Επιτυγχάνονται συνέργειες και οικονομίες κλίμακας.
- Βελτιώνεται η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών μας.
- Διασφαλίζεται η βέλτιστη αξιοποίηση των επενδύσεων τεχνολογίας σε σύγχρονες υποδομές της Εταιρίας.

Ο μετασχηματισμός των ΕΛΤΑ σε μια εταιρία με σύγχρονες δομές προσαρμοσμένες στις απαιτήσεις του αύριο, ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν με επιτυχία στις προκλήσεις που βρίσκονται μπροστά μας, να αντιμετωπίσουν την σημερινή αρνητική συγκυρία αλλά και να κυριαρχήσουν στη δύσκολη ταχυδρομική αγορά , ακόμα και μετά την απελευθέρωσή της το 2013, είναι οι βασικοί στόχοι του νέου αναπτυξιακού Στρατηγικού και Επιχειρησιακού Σχεδίου της Εταιρίας για την περίοδο 2010 – 2012.

Η αποδοτικότητα, η ανταγωνιστικότητα και η βιώσιμη ανάπτυξη της Εταιρίας, είναι οι λέξεις κλειδιά σε όλο αυτό το σχέδιο, με στόχο τα ΕΛΤΑ, να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες που προσφέρει η αγορά μέσα από την χρήση των υποδομών τους, της σημαντικής τεχνογνωσίας τους και βεβαίως στηριζόμενα στο έμπειρο δυναμικό τους.

Με το νέο σχέδιο μπαίνουν οι βάσεις και γίνονται οι αναγκαίες ρυθμίσεις και αναπροσαρμογές σε όλους τους τομείς, ώστε να βρεθούν τα ΕΛΤΑ «μπροστά από τις εξελίξεις» και έτσι να είναι βιώσιμα, κερδοφόρα και χρήσιμα στο κοινωνικό σύνολο.

Τα Ελληνικά Ταχυδρομεία ανταποκρίθηκαν άμεσα στις υποχρεώσεις που απορρέουν από τον νόμο 3861/2010, εφαρμόζοντας πλήρως το Πρόγραμμα Δι@ύγεια, που στοχεύει στην επίτευξη της μέγιστης δυνατής δημοσιότητας της διοικητικής δραστηριότητας, τη διασφάλιση της διαφάνειας και την εμπέδωση της υπευθυνότητας και της λογοδοσίας από την πλευρά των φορέων άσκησης της δημόσιας εξουσίας.

Μέσω του προγράμματος ΔΙΑΥΓΕΙΑ εισάγεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα η υποχρέωση ανάρτησης των αποφάσεων των κυβερνητικών οργάνων και της διοίκησης στο Διαδίκτυο.

Ο πολίτης μπορεί να έχει πρόσβαση, από ένα σημείο, στο σύνολο των νόμων και αποφάσεων που εκδίδουν τα κυβερνητικά όργανα, οι φορείς του στενού και του ευρύτερου δημόσιου τομέα και οι Ανεξάρτητες Αρχές.

Καμιά απόφαση δεν εκτελείται, αν δεν αναρτηθεί στον δικτυακό τόπο et.diangeia.gov.gr. Με την ολοκλήρωση της ανάρτησης η κάθε απόφαση αποκτά έναν μοναδικό αριθμό, τον «Αριθμό Διαδικτυακής Ανάρτησης (ΑΔΑ)», ο οποίος την πιστοποιεί.

Μέσω του κεντρικού δικτυακού τόπου του Εθνικού Τυπογραφείου που λειτουργεί στην διεύθυνση et.diangeia.gov.gr έχει ο καθένας μας τη δυνατότητα αναζήτησης αποφάσεων ανά δημόσιο φορέα.

Με περίπου 3.250 αναρτήσεις αποφάσεων στο Διαδίκτυο μέχρι τις αρχές Μαρτίου, τα Ελληνικά Ταχυδρομεία είναι πρώτα μεταξύ των εποπτευόμενων φορέων σε αριθμό αναρτήσεων.

Τα ΕΛΤΑ, φορέας επικοινωνίας που προάγει τον πολιτισμό, δεδομένου του κοινωνικού ρόλου τους, παράλληλα με την προσφορά ποιοτικών υπηρεσιών σε όλους τους πολίτες και τις επιχειρήσεις της χώρας,

συμμετέχουν, συμβάλλουν και παρακολουθούν ενεργά την πνευματική, καλλιτεχνική και πολιτιστική ζωή του τόπου μας.

Στο πλαίσιο αυτό, εξασφάλισαν πεντακόσια δέκα (510) δωρεάν εισιτήρια από την Εθνική Λυρική Σκηνή για την παιδική όπερα «Χένσελ και Γκρέτελ», ένα παραμύθι του Ένγκελμπερτ Χούμπερντινκ, που αναφέρεται στα πολύ παλιά χρόνια, τότε που υπήρχαν ακόμα στον κόσμο κακές μάγισσες και καλές νεράιδες, μέσα από μουσική, χορό, τραγούδι και ειδυλλιακές σκηνές

Η κατανομή των εισιτηρίων έγινε σε τέσσερις Κυριακές (27/03, 03/04, 10/04 και 17/04) και διατέθηκαν όλα τα εισιτήρια σε παιδιά εργαζομένων του Ν. Αττικής.

Το ενδιαφέρον των συναδέλφων για την παράσταση ήταν ιδιαίτερα αυξημένο με αποτέλεσμα τα 510 εισιτήρια να μην καλύψουν όλες τις αιτήσεις συμμετοχής, για τις οποίες εφαρμόστηκε συγκεκριμένο πρόγραμμα παρακολούθησης προτεραιότητας.

Η συγκεκριμένη δράση, ήταν προσφορά των ΕΛΤΑ στα παιδιά των εργαζομένων, που έφευγαν ενθουσιασμένα από την Εθνική Λυρική Σκηνή, μαγεμένα από τη μουσική, το χορό και τα παραμυθένια κοστούμια της παράστασης.

Φορτηγά των ΕΛΤΑ μετέφεραν 100.000 δενδρύλλια ιδιοκτησίας του Φορέα Διαχείρισης του Εθνικού Δρυμού της Πάρνηθας, από την Αμυδαλέζα στο φυτώριο του Δρυμού, στους πρόποδες της Πάρνηθας.

Τα ΕΛΤΑ ανταποκρίθηκαν άμεσα σε αίτημα του Φορέα Διαχείρισης του Εθνικού Δρυμού της Πάρνηθας και του Ελληνικού Ινστιτούτου Επιχειρηματικότητας & Αειφόρου Ανάπτυξης και διέθεσαν φορτηγά και προσωπικό.

Η επιχειρηματικότητα σε συνθήκες Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης είναι χαρακτηριστικό της λειτουργίας των Ελληνικών Ταχυδρομείων από την ίδρυσή τους.

Η ανάπτυξη του σύγχρονου επιχειρείν με σημείο αναφοράς το περιβάλλον, υπήρξε ο καθοριστικός παράγοντας για την άμεση ανταπόκριση της Εταιρίας στο αίτημα αυτό, το οποίο αποτελεί μέρος πρόσκλησης για ενέργεια δεντροφύτευσης που θα πραγματοποιηθεί στα μέσα Μαΐου.

Η επικοινωνία, αναφαίρετο δικαίωμα ακόμα και μετά τη στέρηση της προσωπικής ελευθερίας, αποτέλεσε το κριτήριο για την άμεση ανταπόκριση των ΕΛΤΑ στο αίτημα του Διευθυντή του 2^{ου} Γυμνασίου και Λυκείου-τάξεις Αυλώνα για τη διάθεση ταχυδρομικού υλικού.

«Στο Σωφρονιστικό Κατάστημα του Αυλώνα βρίσκονται περίπου 380 ανήλικοι. Οι μαθητές μας, εκτός από τα ειδικά εκπαιδευτικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν, είναι παιδιά με όνειρα και προσδοκίες. Δίνουν το δικό τους αγώνα ελπίζοντας σε μια κοινωνία πιο δίκαιη, πιο ανθρώπινη, λιγότερ σκληρή. Προσπαθούν για μια δεύτερη ευκαιρία και μια καλύτερη ζωή» γράφει ο κ. Πέτρος Δαμιανός στη σχετική επιστολή του.

Η επικοινωνία των παιδιών με τους δικούς τους ανθρώπους είναι δύσκολη και γίνεται κυρίως με αλληλογραφία. Για τις ανάγκες των παιδιών, τα ΕΛΤΑ διέθεσαν 400 γραμματόσημα εσωτερικού και 400 φακέλους προπληρωμένου τέλους εξωτερικού.

(Newsletter ΕΛ.ΤΑ., ανακτήθηκε στις 26/03/2010)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Wayne, V., *“Responsible Business: How to Manage a CSR Strategy Successfully”*, Chapter 21, Wiley, 2010.
- Kotler, P. & Lee, N., *“Corporate Social Responsibility – Doing the Most Good for your Company and your Cause”*, Wiley, 2004.
- Hammer, M. & Champy, J., *“Reengineering the Corporation – A Manifesto for Business Revolution”*, Nicholas Brealey Publishing, 2001.
- McIntosh, M., Leipziger, D., Jones, K. & Coleman, G., *“Corporate Citizenship: Successful Strategies for Responsible Companies”*, Pitman Publishing, Financial Times, London, 1998.
- Wood, D.J., *“Corporate Social Responsiveness Revisited”*, Academy of Management Review, 1991.
- Werther, W.B. & Chandler, D.B., *“Strategic Corporate Social Responsibility – Stakeholders in a Global Society”*, Sage Publications, California, 2006.
- Jackson, I. & Nelson, J., *“Values – Driven Performance: Seven Strategies for Delivering Profits with Principles”*, Ivey Business Journal, 2004.
- Harris Jonathan, M., *“Rethinking Sustainability: Power, Knowledge and Institutions”*, the University of Michigan Press, USA, 2000.
- Clarkson, M., *“A Stakeholder Framework for Analyzing and Evaluating Social Corporate Responsibility”*, Academy of Management Review, 1995.
- Eells, R. and Walton, C., *“Conceptual Foundations of Business”*, Richard D. Irwin Inc., Homewood Illinois, 1961.
- Davis, K., *“Can Business afford to ignore its social responsibilities”*, California Management Review, 1960.
- Balabanis, G. Philips, H.C. Lyall, J. 1998. Corporate social responsibility and economic performance in the top British companies: are they linked? *European Business Review*, Vol. 98 No.1, pp.25-44.
- Carroll, A.B. 1999. Corporate Social Responsibility – Evolution of a Definitional Construct. *Business Society* 1999, pp. 38-268.
- Commission of the European Communities. 2001. Green Paper, Promoting a European Framework for Corporate Social Responsibility. Brussels, pp. 4-12.

- Hancock, J. 2004. Investing in Corporate Social Responsibility. A guide to Best Practice. Business Planning & the UK's Leading Companies. FTSE, Great Britain, pp. 353.
- Peglau, R. 2003. The number of ISO 14001/EMAS registration of the world [www.ecology.or.jp/isoworld/english/analy14k.htm (06-03-2008)]
- Elkington, J. 2004. The Triple Bottom Line for 21st, Century Business. Business and Sustainable Development, London, Earthscan, pp. 20-43.
- Tschopp, D.J. 2005. Corporate Social Responsibility – A comparison between the United States and the European Union. Corp. Soc. Responsib. Environm. Mgmt Vol.12, pp. 55-59.
- Tsoutsoura, M. 2004. "Corporate Social Responsibility and Financial Performance." University of California, Berkeley, Working Paper, March 2004.
- McWilliams, A. Siegel, D. 2000. Research notes and communications – Corporate Social Responsibility and financial performance correlation or misspecification. Strat.Mgmt J. Vol.21, pp. 603-609.
- Margolis, D.J. and Walsh. J.P. 2001. Does Misery Love Companies? How Social Performance Pays Off. Harvard Business School (<http://hbswk.hbs.edu/item/2369.html>)
- Γαλάνης, Γ., *“Η Εικόνα των Επιχειρήσεων και η Σχέση της με την Έννοια της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης”*, Το Βήμα της ΕΚΕ, 2007, προσβάσιμο μέσω του συνδέσμου:
 - http://www.morax.gr/article_show.php?article_id=1333
- Παναγιώτου, Ν., και Αραβώσης, Κ., *“Αναφορές Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στην Ελλάδα, μια Εμπειρική Μελέτη”*, Σχολή Μηχανολόγων Μηχανικών, Τομέας Βιομηχανικής Διοίκησης & Επιχειρησιακή Έρευνας, PLANT MANAGEMENT, 2008, προσβάσιμο μέσω του συνδέσμου:
 - <http://www.qualitynet.gr/displayITM1.asp?ITMID=60885>
- Συνέντευξη Νίκου Αναλυτή, Προέδρου Ελληνικού Δικτύου για την ΕΚΕ, εφημερίδα «Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ», 16/11/2003.
- www.eurocharity.org/article.php?article_id=55
- www.ecobalance.com/document/UGAL_juin03.pdf

- http://www.eurocharity.org/article.php?article_id=2173
- www.disabled.dr/lib/?p=8085
- www.ecobalance.com/document/UGAL_juin03.pdf
- www.csreurope.org, 11/06/2010
- www.unglobalcompact.org, 12/06/2010
- www.csrhellas.gr , 28/05/2010
- www.csrhellas.org, 30/05/2010
- www.csrhellas.gr, 03/06/2010
- www.csrhellas.org, 04/06/2010
- www.csrhellas.org, 10/06/2010
- www.bsr.org, 03/06/2010
- www.europa.eu.int, 02/06/2010
- www.el.wikipedia.org , 02/06/2010
- www.euro2day.gr, 30/05/2010
- www.oecd.org, 11/06/2010
- www.csreurope.org/solutions.php?action=show_solution&solution_id=491
- www.csreurope.org
- <http://www.sev.org.gr/online/generic.aspx?mid=617&id=113&lang=gr>
- http://www.saasaccreditation.org/facilities_by_country.htm
- www.globalreporting.org
- http://ec.europa.eu/enterprise/csr/forum_2009_index.htm
- www.europa.eu
- www.sev.org.gr/online/generic.aspx?mid=617&id=113&lang=gr
- www.el.wikipedia.org, 02/06/2010